

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Analýza lidových zvyků a tradic v obcích
mikroregionu Ždánicko**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

PhDr. Josef Smolík, Ph.D., MBA

Vypracovala:

Aneta Valihrachová

Brno 2016

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci: **Analýza lidových zvyků a tradic v obcích mikroregionu Ždánicko** vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 18. listopadu 2016

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce PhDr. Josefu Smolíkovi, Ph.D., MBA za odborné vedení práce a za podporu a trpělivost při jejím vytváření. Děkuji také představitelům obcí mikroregionu Ždánicko za ochotu při uskutečnění rozhovorů a za to, že mi věnovali svůj čas a poskytli mi potřebné informace.

Ráda bych poděkovala také své rodině, a všem blízkým přátelům, kteří byli při vytváření bakalářské práce mou velkou oporou.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou lidových zvyků a tradic v devíti obcích mikroregionu Ždánicko na Hodonínsku. Analýza křesťanských, pohanských ale i regionálních tradic byla následně použita k vytvoření primárního cíle, a tedy k vymezení rozdílů mezi jednotlivými obcemi. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část se věnuje výkladu terminologie, která je důležitá pro pochopení tématu. Praktická část se především zabývá interpretací výsledků kvalitativního výzkumu, který vznikl na základě rozhovorů s představiteli všech devíti obcí. V obcích mikroregionu Ždánicko se dochovalo díky jejich geografické blízkosti několik identických zvyků, které stále přetrvávají a jsou nehmotnou součástí naší kultury. V některých obcích se ale stále dodržují lidové zvyky a tradice, typické právě a jen pro tu konkrétní obec.

Klíčová slova: tradice, zvyky, lidová kultura, folklor, mikroregion Ždánicko

Abstract

This bachelor thesis analyses folk customs and traditions of nine municipalities of the microregion Ždánicko. The main goal is to compare municipalities within the microregion. An analysis of catholic, pagan and regional traditions was used to achieve the main goal. This bachelor thesis is divided into two parts – the theoretical part and the practical part. The theoretical part focuses on terminology and the practical part presents the results of the research, consisting of interviews which were conducted with the key representatives of nine municipalities. The municipalities are geographically close, meaning that the folk customs and traditions are very similar and local traditions are an immaterial part of their culture. However in some municipalities of the microregion Ždánicko some other specific traditions can be observed.

Key words: tradition, customs, folk culture, folklore, microregion Ždánicko

Bibliografická citace

VALIHRACHOVÁ, A. Analýza lidových zvyků a tradic v obcích mikroregionu Ždánicko. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita. Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií, 2016

OBSAH

1	Úvod.....	Chyba! Záložka není definována.
2	Cíl a metodika práce	10
3	Pojmy region a mikroregion	11
3.1	Region	11
3.2	Mikroregion.....	12
4	Základní terminologie.....	13
4.1	Zvyky	13
4.2	Tradice.....	13
4.3	Kultura.....	14
4.3.1	Kulturní dědictví.....	14
4.3.2	Lidová kultura.....	16
4.4	Folklor	16
4.4.1	Kroj a jeho historie	18
4.4.2	Lidová hudba a zpěv	19
4.4.3	Lidový tanec	20
5	Lidové tradice od jara do zimy	22
5.1	Jaro	22
5.2	Léto	26
5.3	Podzim.....	26
5.4	Zima	28
6	Mikroregion Ždánicko	30
6.1	Obce v mikroregionu.....	30
6.1.1	Archlebov.....	30
6.1.2	Dambořice.....	31
6.1.3	Dražůvky.....	31
6.1.4	Lovčice.....	32
6.1.5	Násedlovice.....	32

6.1.6	Uhřice.....	33
6.1.7	Žarošice.....	33
6.1.8	Ždánice.....	34
6.1.9	Želetice.....	34
6.2	Folklor v mikroregionu Ždánicko	35
6.2.1	Taneční folklor v mikroregionu Ždánicko	35
6.2.2	Kroj v mikroregionu Ždánicko	37
7	Praktická část	39
7.1	Cíl výzkumu	39
7.2	Technika a metodika sběru dat.....	39
7.3	Výběr výzkumného souboru	41
7.4	Realizace a postup sběru dat	42
7.5	Lokalizace sběru dat.....	43
7.6	Analýza dat a interpretace výsledků	43
7.6.1	Společné zvyky a tradice v obcích.....	43
7.6.2	Zvyky a tradice ve většině obcí	46
7.6.3	Specifické zvyky a tradice ve vybraných obcích.....	50
7.7	Diskuze.....	57
8	Závěr	60
9	Seznam použité literatury	62
9.1	Tištěné zdroje	62
9.2	Elektronické zdroje	65
10	Seznam zkratk	67
11	Seznam obrázků.....	67
12	Seznam tabulek	67
13	Seznam příloh	67
14	Přílohy.....	68

1 ÚVOD

Tématem bakalářské práce je analýza lidových zvyků a tradic v devíti obcích mikroregionu Ždánicko na Hodonínsku. Mezi dané obce patří Archlebov, Dambořice, Dražůvky, Lovčice, Násedlovice, Uhřice, Žarošice, Ždánice a Želetice. I přesto, že se výše uvedené obce nachází v blízké geografické vzdálenosti, najdou se zde určité rozdíly v dochovaných tradicích, které jsou obyvateli i nadále dodržovány.

Hlavním cílem této práce je zaměření a poukazování na konkrétní rozdíly mezi jednotlivými obcemi. Přestože existovala spousta zvyků a tradic, které naši předkové dodržovali, většina z nich se bohužel nedochovala. V mikroregionu Ždánicko i nadále přetrvává několik zvyků, které si uchovávají svoji hodnotu a jsou tak nedílnou součástí naší kultury, zároveň nás ovlivňují a v životě nás nadále směřují, i v případě, že si tyto hodnoty mnohdy ani neuvědomujeme. Již zmíněné zvyky mohou být založeny na tradici křesťanské, pohanské nebo mohou být regionálně podmíněné. Vrbas (1930: 67) doslova tvrdí, že: *„Bývalo docela jinak na světě než nyní. Časy se mění a my v nich. Velmi mnoho krásných lidových zvyků vymizelo navždy a přece zasluhují, aby byly zaznamenány potomkům“*.

Výběr tématu lidových zvyků a tradic je úzce spojen s mikroregionem, ve kterém jsem se poprvé začala blíže pohybovat v roce 2008, při nastěhování se do obce Archlebov, která je dodnes mým bydlištěm. Postupem času jsem měla možnost nahlédnout „pod pokličku“ novým zvyklostem obce, které vedly k poznávání s místními obyvateli i s obyvateli z okolních obcí. Dobrá zábava, mezilidské vztahy a vzájemné setkávání v rámci lidové kultury jsou jedny z ukazatelů kvality života, kterou si sami vytváříme. Tam, kde jisté setkávání přetrvává, se obyvatelé cítí šťastnější a mají daleko větší sounáležitost s místem svého žití. Dalším zásadním důvodem pro vznik této bakalářské práce je mimo jiné analýza folkloru v obcích mikroregionu Ždánicko.

Tato práce by měla sloužit právě těm, kteří se o lidové zvyky a tradice zajímají, a staly se postupně jejich součástí, ať už aktivně či pasivně, a především těm, pro které folklor a lidová kultura znamená srdeční záležitost.

2 CÍL A METODIKA PRÁCE

Bakalářská práce je zaměřena na dodržování lidových zvyků a tradic, na základě současných zkušeností devíti obcí mikroregionu Ždánicko na Hodonínsku. Zjištěné poznatky, které se staly předmětem komparace těchto obcí, se staly prvotním cílem bakalářské práce. Mezi tyto obce patří obec Archlebov, Dambořice, Dražůvky, Lovčice, Násedlovice, Uhřice, Žarošice, Ždánice a Želetice. Dílčími cíli práce je tento nenahraditelný historický odkaz – lidové zvyky a tradice stručně popsat, seznámit se s jejich průběhem z teoretického hlediska a zaměřit se na časovou posloupnost těchto tradic během kalendářního roku. Všechny obce se vyznačují zvyky, které mají s dalšími obcemi společné, najdou se ale i specifické tradice, kterými se pyšní pouze jen některé z nich.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou část a praktickou část. Tyto části se nadále člení do kapitol a podkapitol.

V teoretické části se první dvě kapitoly zabývají vysvětlením základní terminologie, která čtenáře zasvětil do zkoumané problematiky. Text je věnován teorii pojmů, mezi které patří region, mikroregion, zvyky, tradice, kultura a folklor. Třetí kapitola se zabývá krátkou charakteristikou českých lidových zvyků a tradic ve všech čtyřech ročních obdobích. Poslední kapitola teoretické části je konkrétněji zaměřena na mikroregion Ždánicko, a slouží k představení všech devíti obcí mikroregionu a teorie spojené s lidovou kulturou v mikroregionu. Základním východiskem k teoretické části se mi stalo nemalé množství knižních zdrojů, jež jsou popsány v jednotlivých kapitolách, a stejně tak je uvádím v seznamu použité literatury.

Praktická část obsahuje 7 kapitol, kdy v úvodu je rozebrán cíl výzkumu, technika, metodologie, postup sběru dat a lokalizace sběru dat. Následně je největší díl praktické části věnován analýze dat, společně s interpretací výsledku. Samotný výzkum je založen na kvalitativní formě shromažďování dat, konkrétně prostřednictvím rozhovorů s představiteli všech obcí, a v určité míře i na vlastních zkušenostech. Analýza a interpretace dat je spojená s popisem společných nebo specifických tradic se zaměřením na rozdíly v jednotlivých obcích.

3 POJMY REGION A MIKROREGION

3.1 Region

Termín region patří k mnohoznačným pojmům, se kterým se můžeme setkat v každodenní situaci. Taktéž jednotlivé vědní disciplíny, jak už v ekonomické, geografické, historické, právní, kulturní nebo politické rovině, chápou tento pojem odlišně.

Pojem region nevznikl současně s moderními teoriemi regionálního rozvoje, ale jeho existence sahá až do dob antických, kdy byl region vnímán jako objekt mocenského působení jednotlivých vládců, kteří usilovali o ovládnutí určitého území. (Krejčí a kol., 2010).

Regionalisté poukazují na obtížné vymezení pojmu z důvodu velkého množství hledisek, podle kterých se můžeme na pojem dívat. Žižka a kol. (2013) vymezil hledisko infrastruktury, kultury, historie, výzkumných účelů a analýzy nebo statistické jednotky. Region se může taktéž používat pro potřeby veřejné správy nebo za účelem stimulace podpory rozvoje určitého území. Taktéž Krejčí a kol. (2010) představil některá možná pojetí, jak můžeme pojem region vnímat. Například se může jednat o výsledek procesu regionalizace, regionalizační úroveň regionální politiky, subjekt zastřešující kooperaci obcí nebo komplex vznikající diferenciací krajiny.

Regiony mohou být navíc charakterizovány podle většího množství kritérií. Použitá kritéria mohou být různorodá, jako nejnámější jsou dvě pojetí, a to objektivní a subjektivní.

Historicky starší pojetí je založeno na objektivních přístupech, tedy na základě reálných a jasně definovatelných kategorií, jako jsou administrativní hranice nebo geografické prostředí. Mladší, subjektivní pojetí vychází z předpokladu, že region a jeho hranice jsou dány lidskou představivostí, resp. region je spojen s určitými charakteristickými rysy, které jednotlivci pro dané území definují (např. kultura, historie aj.). To znamená, že tyto rysy není možné objektivně vymezit (Kadeřábková, Trhlínová, 2008).

Ke věci rozdělení regionu Redlichová (2014) uvádí, že regiony rozdělujeme podle různých hledisek, která se mohou, ale nemusí navzájem vylučovat nebo podmiňovat. Taktéž se nevyklučuje, že jedno území může podle různých typů vymezení spadat do více regionů.

3.2 Mikroregion

Ryglová a kol. (2011) začleňují pojem mikroregion spíše do geografického hlediska a obecně je definován jako území, jež je tvořeno správními obvody několika obcí, které se sdružily za účelem dosažení společného cíle. Důležitým rysem je vlastní iniciativa vzniku mikroregionu, tudíž tento vznik nebyl příkazem nadřízeného orgánu.

Kadeřábková, Trhlínová (2008) poukazují na fakt, že mikroregiony nejsou jednoznačně legislativně vymezené a jejich účel se může lišit. V minulosti vznikaly mikroregiony zejména za účelem dosažení jednoho konkrétního cíle, kdy po jeho dosažení zanikly. Tyto menší územní celky mohou také usilovat o společné řešení problémů.

V současné době se v ČR vyskytuje 491 mikroregionů, které sdružují 4625 obcí. Avšak některé obce jsou součástí více mikroregionů, a dochází tak ke vzájemným překryvům činností jednotlivých mikroregionů.

4 ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

Tato kapitola představí pojmy zvyky a tradice, a v širším pojetí budou popsány termíny jako kultura nebo folklor. V rámci posledních dvou pojmů budeme blíže seznámeni s pojmy kulturní dědictví, lidová kultura, kroj, lidová hudba a zpěv a na závěr bude charakterizován lidový tanec.

4.1 Zvyky

Mnozí autoři považují zvyky za synonymum pojmu obyčej. Bouček a Jeřábek (2007) popisují zvyky a obyčeje jako typ opakovaného chování, kdy ho skupina považuje za správné díky jeho historičnosti a povědomí. Zvyky bývají občas spojovány se společenskými normami nebo s tzv. slavnostními chvílemi v životě jedince a skupiny. Jančář a kol. (2011) uvedli, že respektované místní zvyky prostupují do zvyků skupin, tedy lokálních, zájmových, věkových, profesních, etnických, náboženských a dalších. Bouček a Jeřábek (2007) ve své publikaci vymezil 5 typů zvyků, a to výroční, rodinné, hospodářské, náboženské nebo příležitostné.

4.2 Tradice

„Tradice je duchem národa, jeho ochranou, jedinečností, výjimečností a moudrostí.“
(Sůvová, 2013: 1)

Brouček a Jeřábek (2007) interpretují pojem tradice jako soubor představ o ustáleném chování a názorech pravidelně předávaných mezi generacemi v rámci určité skupiny nebo společenství. Pojem bývá spojován s udržováním zvyků, morálky nebo tradiční kultury a je chápán jako kulturní vzor, který ovšem nemá závazný charakter.

Co se týče postavení tradic v dnešním životě, může se jednat o hledání cesty, jak nejlépe využít projevů lidové tradice pro potřeby současného společenského a kulturního života. Jedná se tak o jistý přirozený vývoj, odrážející význam lidových tradic pro dnešního člověka. Na tradici navazuje také pojem tradiční lidová kultura, která má charakter spontánní a kolektivní, a jedná se tak o sepjetí minulosti s přítomností (Frolec, 1984).

Tradicí můžeme nazvat proces, který je do značné míry neuvědomělý, vyvolaný podmínkami prostředí a zpětnou vazbou na minulost společenství. Tradice může být respektována, ale i narušována nebo inovována. Například ve folkloru dochází

k permanentní inovaci v procesu, jehož jsme svědky i aktéry, kdy se podílíme na vzniku nových tradic. Právě pojem folklor se stal v češtině poslední doby náhradou pojmu tradice. Překrývání pojmů je však nesprávné (Jančář a kol., 2011).

4.3 Kultura

Existuje mnoho definic pojmu kultura a jeho výklad nalezneme v mnoha publikacích. Poprvé byl termín použit ve starověku a modernímu chápání pojmu položil základy Johann Gottfried Herder.

Podle J. G. Herdera je kultura opozitum k pojmu civilizace. Zatímco civilizace je soubor pravidel, zákonů nebo technických dovedností, kultura pro něj znamenala základ národa, respektive jeho duši, identitu a jedinečnost. Pro formování kultury má zvláštní význam náboženství, umění, obyčej nebo jazyk (Tyllner, 2010).

Raymond William nazval pojem kultura jako jedno ze dvou nebo tří nejvíce komplikovaných slov v anglickém jazyce. William navrhl tři rozsáhlé definice. U první z nich byla kultura spojována s hlavním procesem intelektuálního, duchovního a estetického rozvoje. V západní Evropě by se tak jednalo o velké filozofy, herce nebo básníky. Druhá definice by se týkala obyčejnosti, každodenní rutiny jednotlivců nebo skupiny lidí. Jako příklad bychom opět mohli uvést kulturu v západní Evropě, kdy by se jednalo o literaturu, prázdniny, sport, festivaly nebo náboženství. Třetí definice se týkala poezie, literatury, baletu, opery nebo umění. Jedním slovem bychom třetí definici nazvali moderní kulturou (Storey, 2006).

Lubomír Tyllner (2010) se zmiňuje o pojmu kultura vycházejícího z latinského „cultura“, přičemž měl tento výraz v pojetí kulturní a sociální antropologie význam jako pěstování, vzdělávání, zušlechťování a kultivace. Znamenal ucelený a svébytný způsob života člověka a společnosti. Pojem kultura se stává častěji nositelem širších významů jako například literární kultura, výtvarná, divadelní, nebo hudební kultura, kulturní nadace, kulturní život nebo kulturní portál.

4.3.1 Kulturní dědictví

Jančář a kol. (2011) definují kulturní dědictví jako soubor hodnot, kulturních vzorů a idejí shromažďovaných, uchovávaných a předávaných z generace na generaci.

Kulturní dědictví může být chápáno taktéž jako základ kulturní identity a příspěvek ke kulturní rozmanitosti světa.

Brešová (2013) označuje kulturní dědictví jako svědectví o minulosti, které s sebou nese materiální i duchovní hodnoty pro budoucí generace, a pro jeho zachování je nutné vytvořit propracovaný systém nástrojů, který bude založen na principech trvale udržitelného rozvoje.

Podle muzeologa Beneše (1997) má kulturní dědictví řadu významů:

1. **kultivační** – neboť umožňuje rozvoj člověka v oblasti racionální i emocionální;
2. **identifikační** – jelikož reflektuje *genius loci* neboli duch místa;
3. **integrační** – protože pomáhá začleňování jedinců do společnosti, např. v oblasti práce s migranty;
4. **reprezentační** – přispívá k respektu a interkulturnímu porozumění;
5. **ekonomický** – poněvadž funguje jako zdroj příjmů, např. v rámci rozvoje cestovního ruchu;

Dva úhly pohledu chápání pojmu kulturní dědictví popisují Patočka a Heřmanová (2008) ve své publikaci. Na jedné straně je kulturní dědictví odrazem historického vývoje a kulturní paměti každého místa nebo komunity, na straně druhé je pak i nedílnou součástí našeho moderního života. Bezpochyby a zcela přirozeně propojuje přírodní a kulturní prostředí každé společnosti.

Brešová (2013) rozděluje kulturní dědictví do tří základních skupin, a to naturfakty (přírodní objekty), artefakty (materiální lidské výtvořky) a mentefakty (abstraktní výtvořky lidské činnosti). Instituce, které tyto skupiny kulturního dědictví uchovávají a ochraňují, mohou být CHKO, rezervace, zoologické zahrady, hrady, zámky, muzea, galerie, skanzeny, archivy, knihovny nebo infocentra.

Posláním kulturního dědictví je podporovat rozvoj a propagaci tradičních hodnot, rozvoj společnosti v oblasti kultury, folklóru, sportu, zábavy, turistiky a cykloturistiky na bázi národních tradic. Dále vytvářet zejména pro státní instituce, města a obce kvalitní prezentace s tematikou životního prostředí, historických památek, původních řemesel nebo cestovního ruchu (Kulturní dědictví: online, 2010). V dnešní době cestují stovky

milionů lidí po celém světě, s cílem hledat potěšení, relaxaci, zábavu, vzdělání, lásku, kuriozity aj. Kulturní dědictví lidstva je jedno z nejdůležitějších zdrojů, na kterém je cestování založeno a právě to motivuje lidstvo cestovat. (Timothy, 2011: 2)

4.3.2 Lidová kultura

V obdobném významu jako lidová kultura, jsou užívány pojmy populární kultura nebo tradiční kultura. Lidová kultura neboli kultura lidu je jeden ze základních předmětů etnografického výzkumu. Vzhledem k variabilitě pojmu bývá lidová kultura často zaměňována s kulturou vzdálených etnik, neboli exotickou (Brouček a Jeřábek, 2007).

Hall et.al. (2003) považuje lidovou kulturu v Evropě jako tradici místních lidí, včetně lidového oděvu, jídla, dialektu, náboženství a tance.

Lubomír Tyllner (2010) definuje pojem lidová kultura jako spojení pojmů kultura a lid, nesoucí jejich znaky. Lidová kultura vychází z tradice a je spjata především s rolnickým prostředím, nižšími, často sociálně slabšími vrstvami venkova, v nichž nalézáme relativně stabilní vrstvy a skupiny obyvatelstva, avšak nemůžeme ji striktně oddělit od kultury vyšších vrstev, neboť na některých svátcích a událostech se podílely obě skupiny obyvatelstva.

Lidové kultury se týká oblast hudební a slovesné kultury, založené na ústním podání, paměťové fixaci nebo v menší míře na anonymitě. Právě oblast hudební a slovesné kultury bývá tvořena amatérskými, většinou nevzdělanými autory (Jančář a kol., 2011).

4.4 Folklor

Termín folklor pochází z angličtiny (folklore) a vznikl složením germánského základu „folk“ (lid) a staroanglického výrazu „lore“ s významem nauka, věda, vědění. (Pecháček, 2010: 123)

Tyllner (2010) ve své publikaci uvádí územní pojetí folkloru, kdy například ve Francii nebo v Itálii je pod pojmem folklor představována lidová kultura hmotná, zatímco ve východní Evropě se pojí s kulturou duchovní.

Folklor lze rovněž definovat v širším nebo užším pojetí. V širším pojetí se folklorem rozumí soubor starobylých obyčejů, lidových tradic, náboženských, veřejných

i soukromých obřadů, ústních i hudebních projevů nebo náboženských i filozofických představ. V úzkém pojetí je folklor označován jako ústně tradované slovesné projevy (Pecháček, 2010).

K vyhranění pojmu folklor přispěla zejména vědecká disciplína zvaná *folkloristika*. I přesto, že se často folkloristika překrývá s dalším pojmem, který je pro pojem folklor důležitý, tj. etnomuzikologie, rozdíly existují. Etnomuzikologie dává přednost zkoumání tradiční hudby mimo vlastní kulturu, zatímco folkloristika se zabývá obvykle evropským prostředím se zájmem na lokální nebo regionální folklor (Tyllner, 2010).

Brouček a Jeřábek (2007) poukazují na fakt, že pojem folkloristika se může lišit v různých evropských zemích, a to ve smyslu chápání významu. Např. ve Francii zahrnuje folklor i památky lidové kultury hmotné, zatímco v Českých zemích jím zpravidla označujeme formálně a obsahově vyhraněné projevy hudební, taneční a dramatické kultury těsně spojené se způsobem života, tradicemi a myšlením venkovského obyvatelstva nebo nižších vrstev.

Důležitým pojmem, který stojí za zmínku je pojem *folklorismus*. Tyllner (2010) jeho definici srozumitelně interpretuje na lidové hudbě a zpěvu. Avšak proces probíhal souběžně se změnami v ostatních oblastech tradiční kultury, jako jsou oděv, bydlení, řemesla, výtvarné umění nebo lidová obřadnost.

„Tradiční hudební kultura zaniká v celých regiónech, zanikají písňové žánry (dělnická i duchovní píseň). Se zánikem písňě tradičního ražení ale počíná její znovupřijetí, avšak na jiné úrovni a za jiných okolností. Píseň v pěveckém spolku, folklorním souboru, ve škole, v rozhlase a v televizi již není původní tradiční písní. Píseň, lidová hudba a tanec se však přizpůsobují novým podmínkám, plní nové funkce, reagují na nové podněty. Hovoříme o nepravé, druhé existenci tradiční hudby a označujeme ji pojmem folklorismus.“ (Tyllner, 2010: 85)

Tento pojem byl zaveden v roce 1962 Hansem Moserem, avšak folklorismus není jevem 20. století. Jeho rané formy lze sledovat ještě hlouběji v minulosti. Především v 19. století se začala díla starého umění stěhovat do muzeí, archivů, ale i do škol a koncertních sál. V dnešní době se v souvislosti s folklorismem hovoří také o druhé

existenci folkloru, která je podmíněna uvědomělou snahou o uchování, rozvíjení a přenášení projevů tradiční kultury. (Brouček a Jeřábek, 2007).

4.4.1 Kroj a jeho historie

Langhammerová (1994) definuje kroj jako oděv charakteristický pro určitý kraj, dobu, organizaci, apod. Pojem kroj dále rozdělila na kroj národní nebo lidový.

Lidový kroj bývá zpravidla chápán jako synonymum pro lidový oděv a vyznačuje se charakteristickými znaky. Jen zřídka přijímá nové prvky a vyvíjí se anonymně. Už v minulosti plnil lidový oděv reprezentační funkci při různých obřadech, církevních svátcích, či slavnostech jako jsou hody. V 19. a 20. století byl využíván při významných politických událostech (Brouček a Jeřábek, 2007).

Kroj je především hlavním článkem kultury a proto se o něj v každé určité době lidé zajímají. Na území České republiky prošel lidový oděv poměrně složitým vývojem. Nemalá pozornost začala být kroji věnována v 18. století, v době osvícení. Avšak největší rozkvět tohoto druhu oděvu nastal ve druhé polovině 19. století. Tento rozkvět má mnoho důvodů, jako například jeho snadná přenosnost, je plný hodnot, a snadno dává na vědomí hodnoty ztvárněné výšivkami. Vůbec poprvé není kroj vnímán pouze šlechtou, ale také měšťanskou vrstvou. Ženy kroj shromažďovaly, skladovaly, rozebíraly a dopodrobna studovaly. Vzniká tak muzejní činnost, kde si kroje může prohlédnout běžná veřejnost. Dříve se pohlíželo na kroj jako na jistý druh uniformy. Postupem času ale přestal kroj plnit praktickou funkci a pomalu se přesunul do sféry svátečního nebo obřadního oblečení. Jinou funkci kroj plnil v horách a v okolí hor, v nížinách a v prostředí práce. Nejen jeho funkce, ale i vzhled se měnil. Tato změna směřovala především k plnosti tvarů, konkrétně rukávy a sukně se postupně rozšiřují. Dalším trendem bylo zkracování sukní, které pokračuje i v dnešní době. K vidění je také častější prolínání cizorodých prvků z různých regionů.

V dnešní době je nošení kroje na českém území odeznělou záležitostí. V Čechách měl kratší životnost než na Moravě. Na Slovácku, které se vyskytuje na jihovýchodní Moravě, se kroj uchoval nejdéle z celé České republiky. V jiných oblastech se dožívají ve zjednodušených formách a jen na velmi malém území regionů se vyskytuje

u nejstarší generace žen. Příležitostně je součástí mládeže, která ho užívá na zřídka se konající výroční, církevní nebo jiné slavnosti (Langhammerová, 1994).

4.4.2 Lidová hudba a zpěv

Lidový zpěv je specifický způsob komunikace a prostředek projevení citů, nálad, postojů, názorů, vztahů i hudebních vloh. Lidový zpěv může mít podobu dětského, mužského, ženského, sólového nebo kolektivního zpívání a schopnost dobrého zpěvu souvisí s hudebním sluchem, fyziologickými a psychologickými dispozicemi člověka.

Lidový zpěv je znakový a může být nejen znakem náboženského vyznání, politického smýšlení, sociálního postavení, ale můžeme zpěvem vyjádřit pozitivní nálady nebo naopak skepsi a negativní rozpoložení.

Oproti hře na hudební nástroj byl lidový zpěv dříve dostupným prostředkem hudebního vyjádření. Zpěv hrál svou roli v husitské, francouzské revoluci či v sametové revoluci v listopadu 1989. V dnešní době se můžeme s tímto druhem zpěvu setkat téměř kdekoliv, např. i na bouřlivém sportovním utkání nebo na ulici. Tradiční lidový zpěv je taktéž podporován prostřednictvím mnoha folklorních soutěží (Tyllner, 2010).

Lidovou píseň, jež je podřazeným pojmem lidového zpěvu, definovali Brouček a Jeřábek (2007) jako hudebně-slovesný, formálně uzavřený útvar, jehož hlavním nositelem byl venkovský, zemědělský lid. Lidová píseň se vyznačuje tradováním, variabilitou, kolektivností, normativností, typizací a funkční vazbou na výroční a rodinné svátky, obyčeje, na pracovní proces a další situace v životě lidského společenství.

Pecháček (2010) se v interpretaci pojmu lidová píseň zaměřil na pedagogiku, kde má lidová píseň své podstatné zastoupení a slouží k rozvoji dalších hudebních dovedností. Například intonační problémy se procvičují v učebnicích intonace pomocí lidových písní a stejně tak budoucí dirigenti mohou procvičovat jejich dirigování pomocí těchto písní. Rovněž učitelé hudební výchovy nebo vedoucí folklorních souborů používají lidovky jako pomůcku k vyučování.

Pan doc. PhDr. Bohumil Kos popisuje ve své odborné publikaci lidovou hudbu takto:

„Naše písně a tance jsou neoddělitelně spjaty s lidovou hudbou. Při všech lidových tanečních zábavách, na svatbách a o masopustě nechyběla nikdy pořádná lidová muzika, dovede rozproudit krev lidem mladým i starým, kteří při ní tančili a zpívali. Žádný nástroj nemůže tak pěkně a dokonale doplnit obrázek o lidových tancích, jako právě lidová muzika.“ (Kos, 1973: 14)

4.4.3 Lidový tanec

Termín lidový tanec je pojem historicky a geograficky proměnlivý. Návrátová a kol. (2010) definuje lidový tanec jako druh tance, který je spjat s určitou komunitou v předindustriální společnosti, v níž spontánně vznikl v průběhu jejího historického vývoje a byl nedílnou součástí jejího životního stylu. V lidovém tanci se odrážejí přírodní, hospodářské nebo společenské poměry a obvykle je spjat s hudebním doprovodem, taktéž lidového charakteru. Je rovněž ovlivněn lidovým oděvem, obuví a v minulosti vnímalo obyvatelstvo podobu zábavnou nebo obřadní.

Jančář a kol. (2011) rozdělují lidový tanec do více či méně příbuzných skupin. Např. podle pohlaví je tanec rozlišen na mužský a ženský; podle počtu účastníků je lze dělit na sólové, párové, trojicové nebo skupinové; podle prostorového utváření na kola, řetězové, řadové a párové. Z historického hlediska se tance člení na starší vrstvu točivých tanců v období 16. - 18. století (sedlácká, vrtěná aj.) a mladší vrstvu kolových tanců z období 19. století (polka, obkročák apod.). Z hlediska vazby na hudební doprovod můžeme tance rozdělit na tance s pevnou, polopevnou či volnou vazbou. A v poslední řadě také rozdělení podle funkčního hlediska. To zahrnuje tance obřadové a společensko-zábavní.

Drdácký (1983) charakterizuje lidový tanec jako tanec, vycházející z přirozených funkčních pohybů – z chůze, skoků, obrátů, podupů, tleskání aj. Lidové tance by měly být v jednotě s hudbou, písní i slovem a správně by měly vyjadřovat radost a optimismus člověka. Dále definuje hlavní charakteristické rysy; uměleckost, pravdivost, srozumitelnost, rozmanitost a pohybovou přirozenost.

Pan doc. PhDr. Bohumil Kos popisuje ve své odborné publikaci lidový tanec takto:

„Lidový tanec byl již v době národního obrození prohlášen za charakteristický rys české národní povahy. Sklon k veselosti se vyjadřoval právě tancem, jako nejbezprostřednějším výrazem této veselosti. Tance a písně provázely vždy všechny nejdůležitější události v životě člověka od jeho narození až do smrti a proto se v nich také ztělesnily nejplnější a nejsilnější city, které toužil lid vyjádřit ve své umělecké tvorbě.“. (Kos, 1973: 6-7)

5 LIDOVÉ TRADICE OD JARA DO ZIMY

V současné době se může zdát, že lidové zvyky a tradice pomalu mizí z našeho života. V naší zemi, především o Velikonocích nebo Vánocích, zůstalo velké množství zděděných duchovních hodnot, které mnohdy ani nevnímáme. Ovšem existuje řada regionů, kde se tradice dodržují v širším pojetí, a my sami můžeme být součástí masopustu, pálení čarodějnic, stavění máje, poutí, hodů a jiných zvyků (Langhammerová, 2008).

Šottnerová (2009) ve své publikaci poukazuje na potlačení lidových zvyků a tradic, právě z důvodu zapomnění. V minulosti byla většina forem lidové obřadnosti úzce spjata s vírou lidí, mýty nebo přírodou. V dnešní době zůstaly mnohdy jen tradice s prvky zábavy, a tím jsou pro dnešního člověka přitažlivé. V minulosti nahrazovaly lidové zvyky a tradice obyvatelstvu kalendář. Pro lid nebyl kalendář důležitý, protože je zajímaly osobní prožitky, zajímal je každý den, protože sebou něco přinášel. Lidé se orientovali podle přírody a s ní spojených rituálů, tradic a zvyků.

5.1 Jaro

6. ledna, tedy koncem duchovního a vážného času na Tři krále, nastává čas masopustu, veselí, radovánek, hodování, tance a smíchu. První je svátek zvaný *Hromnice*, připadající na 2. února. Název Hromnice je přímo spojen s pojmy hrom, hromování nebo hromobití (Langhammerová, 2008).

Blesk a hrom přinášel ztráty na majetku a životech a právě proti zlu, které blesky a hromy páchaly, lidé zapalovali svíčku s prosbou o ochranu. Této svíci se říkalo hromnice (Šottnerová, 2009).

Hromnice především nesou lidové pojmenování katolického svátku Uvedení Páně do chrámu, a je připomínkou událostí ze života Svaté rodiny. Druhý únor byl zasvěceným svátkem a provázelo jej několik pověr, jako například zákaz ženských prací, zahrnujících předení či šití. Mělo se za to, že jehla přitahuje „boží posly“ – blesky. Věřilo se, že kdo by na Hromnice tancoval, ten by zemřel bez světla (Večerková, 2015).

Čtrnáctý únor se pojí se *Svatým Valentýnem*. Toho dne slaví svátek všichni zamilovaní, ale existuje mnoho domněnek a spekulací, proč a kdy tento zvyk vznikl. Mnoho lidí se mýlí, považují-li tento svátek za komerční výmysl, jelikož život svatého Valentýna je historicky doložen. Symboly jsou srdce, květiny, rudé růže, holubičky nebo labutě (Šottnerová, 2009).

Zvyk, který rozděluje zimní čas od času, kdy se příroda probouzí, se nazývá *masopustní období*. Každý rok je jinak dlouhý a délka je určena podle Velikonoc. Začíná vždy po 6. lednu (Tři králové) a končí v úterý před popeleční středou, po níž nastává čtyřicetidenní předvelikonoční půst. Český název masopust je složen ze dvou slov, tj. maso a půst (Šottnerová, 2009).

Různé regiony mají různá označení pro tento zvyk. Například maškara, ostatky, vostatky, voračky, končiny nebo fašank. Masopust se pojí s obchůzkami, obdarováváním, masitými a tučnými pokrmy, tancem, tanečními hrami, divadelními scénkami, zábavami zahrnující muže, ženy, děti ale i různé soubory a spolky (Večerková, 2015).

Šottnerová (2009) zmiňuje zvyky spojené s masopustem, jako například stínání kohouta, porážka kobyly, babský mlýn, ostatky, pochovávaní basy, vodění medvěda, růžičková koleda, mečový tanec nebo obchůzka „po babkách“. Nejznámější masky, které mládež oblékala, byly medvěd, koníček, bába, žid, pohřebenář, nevěsta, turci, kominík, smrt, řemeslník aj. K tradičním pokrmům patří uzený špek, maso nebo klobásy a masopustní pečivo různého tvaru, většinou pečené nebo smažené (koblíhy, boží milosti).

V dnešní době převzaly pořadatelskou roli především hasičské spolky a zajímavostí je, že dnes vystupují v maskách i ženy, což ještě před 60 lety nebylo obvyklé a přijatelné. V průběhu 20. století se právě ženy stávají hlavními pořadatelkami obchůzek a zábav (Langhammerová, 2008).

Paní Zdenka Rozhonová-Venerová z obce Žarošice popsala tento v obci velmi oblíbený zvyk v dřívější podobě:

„Po ulici se linula libá vůně koblihů, které se na ostatky v každém domě smažily a zase se tancovalo po oba dny, v neděli i v pondělí. Byla to zábava slaběji navštěvovaná, protože ostatky se pořádaly v každé dědině, takže se zábavy zúčastňovali pouze místní. I o muzikanty se musily dědiny rozdělit, takže obyčejně hrával jen „štrajch“. Ale i to bylo dobré, jen když se hrálo. V úterý se pak dědina hemžila maškarami v různorodých kostýmech, co se jen dalo po dědině sehnat, vše se uplatnilo, každý starý opelíchaný kožich, vyřazené klobouky a různé haraburdí, vše se dalo použít. Na voze, v němž byli zapřaženi koně (maškary), se vezl starý nepotřebný fukar, ve kterém seděl jeden s harmonikou a hrál pochody a různé písničky. Kolem vozu pobíhaly maškary všech možných druhů; cikánka tančila se zámeckým panem Francem, stará slečna ve staromódním klobouku s Židem, mohutná bába s dědem flašinetářem, cikán drezíroval medvěda svázaného na řetěze. Běda však, když už tak někdy v tom čase přišla obleva, která nadělala po ulicích plno břečky a maškarám se zachtělo zajít i do chalup a s domácími si zatancovat! Tak se dědina bavila až do odpoledne, pak nastal klid. V úterý se pak už tančívало málokdy, vždyť zítra už byl popelec, jímž veškeré veselí končívало a nastala doba postní.“ (Bartoš, Frolec a kol., 1986: 189 -190)

Taktéž přikládám ukázky několika textů z 80. let 20. století, přímo z Dambořic, z rukopisných materiálů p. Františka Luskače.

„Basičko, vyslyš nás!

Aby nám zemní plyn z vrtů u lesa do ovzduší nefrčel, ale také do domácností zaveden byl.

Basičko, vrať hlas k zpívání naší mládeže, ať dovede zazpívat ty naše písničky a nehledí v hospodě jen na dno skleničky.

Aby svobodná děvčata silných výrazů nepoužívala a svoji cudnost lépe opatrovala.“ (1984)

„Basičko, vyslyš nás!

Dej, aby naše mládež, když se vítá s novým rokem, ukázněna byla a střelbou pokojné občany nerušila.

Aby falešné kamarádství skončilo a hovado, které v JZD olej do kanálu vylilo, se k tomuto činu přiznalo.“ (1988)

„Basičko, vyslyš nás!

Aby se nám mrazy vyhnuly, aby bylo dost trnek a vinohrady škodu neutrpěly.

Aby nám v osobních vozidlech majitelé cibuli sklízet nepomáhali a v pytlech neodváželi. Stárci, když chodí po domech o příspěvek na mši za mládež, ať se vystříhají používání vína a jiného moku, pak si nejsou jisti v kroku.“ (1989). (Dambořice zpět ke kořenům, 2014: 273)

Důležitou součástí masopustního období jsou **karnevaly**. Společným znakem masopustu a karnevalu je nevázané veselí, tanec, zpěv a hudba. Maškarní karnevaly bývaly dříve pouze záležitostí pro dospělé. V dnešní době se ale čím dál více pořádají i pro děti.

Tradiční oslavou jara jsou **Velikonoce**. Jedná se o nejstarší křesťanský svátek, který vznikl ještě v apoštolských dobách. Velikonoce jsou spojené s památkou umučení a vzkříšení Krista, a je jistou vzpomínkou na jeho zmrtvýchvstání (Šottnerová, 2009).

Čas předvelikonočního půstu trvá 40 dní. Tento Velký půst začíná Popelční středou a trvá do Božího hodů velikonočního, tedy Velikonoční neděle. V tomto čase vládlo omezování se v jídle, ale také ve společenském životě. Čtyřicetidenní půst zahrnuje Černou, Pražnou, Kýchavou, Družebnou, Smrtnou a Květnou neděli. Součástí posledního týdne před Velikonoce je Modré pondělí, Žluté úterý, Škaredá středa, Zelený čtvrtek, Velký pátek, Bílá sobota, Velikonoční neděle (Boží hod velikonoční) a Velikonoční pondělí. Za velikonoční symboly můžeme považovat pomlázku, hry s vajíčky, beránka, zajíčka, kraslice, velikonoční pečivo (mazanec) nebo další velikonoční pokrmy (Brešová, 2013).

Noc z 30. dubna na 1. května se pojí s filipojakubskou nocí. V Českých zemích se této tradici říká **pálení čarodějnic** a patří ke zvykům, které se v řadě míst naší země udržely dodnes v poměrně původní podobě.

Důležitou roli při pálení čarodějnic hrál oheň a víra lidí v jeho sílu a ochrannou moc. Čarodějnice byla brána jako symbol zla, ve smyslu původu všech neduhů a nemocí. Symbolické pálení těchto figurín tak charakterizovalo očistu přírody, lidí a zvířat (Šottnerová, 2009). Dnes se mnohdy původní a tajemný podtext noci přehlušuje zábavou mládeže, často se hojně pije alkohol a zvyk pak dostává charakter bujaré noci. Získává také podobu čarodějnického karnevalu a slavnost se většinou odehrává na hřišti, louce nebo jiném volném prostranství.

Večerková (2015) popisuje i další významný zvyk spojený s nocí před 1. květnem, tj. **Stavění máje**, která je symbolem jara a lásky. Stavění velké máje uprostřed obce se dodrželo na mnoha místech ČR. Ovšem vedle velké máje se staví taktéž řada

menších májek. Mládenci tyto májky stavěli svým vyvoleným dívkám před okno jejich domu. V některých obcích se tento zvyk stále dodržuje.

V pozdější době se měsíc květen stal symbolem pro čas lásky. Tradovalo se, že každá dívka musí být na 1. máje políbena mužem pod kvetoucím stromem, jinak do roka „uschne“.

Poslední tradicí v období jara jsou **Letnice**. Jsou to svátky uprostřed plně rozvinutého jara a do skutečného léta je ještě daleko, proto je název „letnice“ zavádějící. Toto období je charakterizováno mnoha lidovými obyčejí, z nichž nejznámější jsou Jízdy králů, Královničky, Čištění studánek nebo Honění krále. Méně známé obyčeje zahrnují Střelbu ku ptáku, Zpěv vodního ptáka nebo obchůzku polí a mezí (Šottnerová, 2009).

5.2 Léto

Letní slunovrat, který nastává 21. června se pojí s mnoha zvyky. V minulosti se například zapalovaly ohně, protože lidé věřili, že teplo a světlo ohně pomohou doplnit sílu slunce. Po západu slunce přišla noc, která byla spojena s magickými obřady a mnoha tajemstvími. Když se tuto pohanskou noc nepodařilo církví zakázat, dali jí nové jméno - **Svatojánská noc**.

Letní čas dával tradiční společnosti venkova poměrně méně příležitostí k oslavám a radostem než jiná období roku. V tento čas byla hlavní pozornost směřována ke zdárnému průběhu sklizně. Ovšem i v létě se našla spousta možností jak vybočit z práce. Kromě klasických nedělí a svátků, byla důležitá **Pout'**. V náboženském smyslu je to cesta pokání, uctívání, proseb a vytržení z běžného rytmu života. V naší zemi mají poutě zakořeněnou tradici s bohatou historií. V počátku jejich dějin hrálo významnou roli samotné uctívání světců a především národních patronů (Langhammerová, 2008).

5.3 Podzim

Langhammerová (2008) poukazuje na fakt, že ačkoliv je pro většinu lidí podzim nejméně příjemná část roku, v lidové tradici však podzim vnášel do života lidí pocity poněkud opačné. Podzim pro ně představoval dobu dlouho očekávaného odpočinku, a po sklizni úrody přišel čas na poděkování za dostatek nových potravin.

Krátké slavnosti, konané v Čechách a na Moravě na ukončení žní, se nazývají **dožínky**, jinak také dožatá nebo obžínky. Konají se většinou na konci srpna nebo na začátku září. Důležitým předmětem byl dožínkový věnec, uvitý z obilí a zdobily ho bylinky, polní květy nebo stuhy. Obyvatelé věřili, že tento věnec má kouzelnou moc uzdravovat a ovlivňovat úrodu v příštím roce. Věnec byl věnován hospodáři nebo vrchnosti, kdy nechybělo pohoštění nebo večerní zábava (Šottnerová, 2009).

Na 28. 9. připadá **svátek sv. Václava**. Tento svátek byl důležitým dnem hospodářského roku na venkově ve znamení „splátkového kalendáře“. V tento den se vyrovnaly různé splátky, nájmy a vyplácely se platy (Večerková, 2015). Jiné zvyklosti a tradice v tento den popisuje Šottnerová (2009), např. konání slavnostních mší, poutí, svatováclavských posvícení nebo lidových veselí. Taktéž patří k dlouholetým tradicím shromáždění Čechů pod sochou svatého Václava v Praze.

Tradiční slavností obecního společenství, vesnice i města, konající se od léta do adventu, můžeme pojmenovat jako **hody**, jinak také pout', krmaš nebo odpust. Název hody se na Moravě odvinul od slova *hod* ve významu svátku s bohatým jídlem. Tato významná tradice obsahuje část církevní, světskou, rodinnou, společenskou i obecní. V naší zemi bývá součástí převážně různorodý soubor obyčejů a zvyklostí, zábavy a her, písní, tanců, hudby, jídla, lidových krojů i atrakcí kolotočářů (Večerková, 2015).

Hody se slaví v různých vesnicích v různou dobu, většinou ale podle toho, kterému svatému byl zasvěcen kostel, případně se slaví tzv. císařské hody, které byly zavedeny nařízením vrchnosti ve stejnou dobu v celém regionu (Brešová, 2013). Dříve se hody slavily od soboty do úterý, v dnešní době se většinou slaví v sobotu a v neděli, s pátečními přípravami, a podle místních zvyklostí v některých obcích i v pondělí. Během těchto dnů je na programu všeobecný úklid, zvaní na hody, sváteční bohoslužby, hostiny v kruhu blízké rodiny a přátel, stavění máje a především taneční zábavy (Večerková, 2015).

Jako příklad uvádím krátkou ukázkou vázanou k hodům, z kroniky obce Dambořice.

„V Dambořicích udržel se dosud zvyk, že chasa volí si ze sebe za dozoru obecní rady každoročně na podzim čtyři stárky, kteří jsou pořadateli zábav. Na martinské hody,

které trvají 3-4 dny, chodí s hudbou po městečku po domech a vyhrávají, dostávajíce peněžitou odměnu, dříve prý i naturálie dostávali zase na ostatky.“.(Kronika Dambořic, 1925, s. 96)

Na den 2. listopadu připadá **Památka zesnulých**. V lidovém projevu se běžně hovoří o Dušičkách nebo Všech svatých. Podoba dnešních Dušiček je, dá se říct, téměř všude stejná. Pozůstalí více než jindy vzpomínají a zdobí hroby svých blízkých věnci, květinami a zapalují svíčky (Šottnerová, 2009).

Svátek svatého Martina (11. 11.) byl v minulosti důležitým svátečním dnem, dnem vyrovnávání závazků, ale také dnem hodování, jak je tomu v některých obcích dodnes. Pro tento den je typická martinská husa a mladá vína (Večerková, 2015). **Svatá Kateřina**, patronka žen a dívek (25. 11.) se pojí s kateřinskými hody, tancovačkami a zábavami. Bývaly to, ale i v současnosti jsou, poslední taneční zábavy v roce, protože brzy nastává adventní období. Kateřinské taneční zábavy byly převážně organizovány ženami a plně využívaly svého „ženského práva“, a to i při volbě tanečních partnerů (Šottnerová, 2009). Večerková (2015) dále popisuje předmět, typický pro kateřinskou zábavu, a to zástěru. Zástěra je objektem zábavy a soutěžení, a je atributem ženského rodu. Pověštinou je uvázána u stropu, a dokud se některému z mládenců nepodaří zástěrku sundat, pokračuje dámská volenka.

5.4 Zima

Pro české vesničany znamenala zima dobu duchovního i tělesného odpočinku. Před zimními hody se k duchovním odkazům nejvíce hlásí **advent**. Advent reálně znamená dobu čtyř týdnů před Vánocemi, a na tuto dobu byl podle křesťanů předepsán půst, zdrženlivost v jídle, pití a hlučné zábavě.

„Jakmile nadešel advent, odložili šohaji s klobouků voničky a „kosárek“ (bílé péro kohoutí). Přestaly všechny zábavy a veselosti. Neozýval se za večera bujný a roztoužený zpět chasy. Každý den časně ráno, pokud bylo možno, šli všichni z domu do kostela.“. (Vrbaš, 1930: 67)

V časovém sledu adventu je nejvýznamnější **svátek svatého Mikuláše** (6. 12.). V naší zemi se tento svátek slaví v předvečer, tedy 5. prosince. Smysl mikulášské obchůzky

je obdarovat a udělat radost dětem a někdy být tak trochu výchovnou metodou pro ty, s nimiž si rodiče neví rady (Langhammerová, 2008).

Vrbas (1930: 68) tento svátek popisuje jako den dětských radostí. „*Svatý Mikuláš nakládal boty, šaty, ovoce, perník, hračky a někdy také metlu. Kde neměli lekavých dětí, přišel večer s andělem a čertem, aby se přesvědčil, jak se umí děti modlit a vědí-li, kolik je „Pánů Bohů“.*“.

Po adventu přichází vrchol nejen zimních zvyků, ale i celého roku, **Vánoce s Novým rokem**. Čas Vánoc začínal Štědrým dnem, 24. prosince. Tento den patří k nejvýznamnějším dnům v roce, kdy je nejdůležitější částí dne slavnostní večeře a nadcházející nadělování dárků. Po Štědrém dnu následuje Hod boží vánoční (25. 12.), kdy si připomínáme narození Ježíše v Betlémě, svatý Štěpán (26. 12.), svatý Jan Evangelista (27. 12.), který byl oslavován především v minulosti, svátek Mlád'átek (28. 12.), kdy je tento den připomínám spíše jen na mších v kostele. Symbolů Vánoc máme několik, mezi hlavní patří děťátko, betlém, strom, jmelí, ryba, zvon, host, zvířata, dárky, nadělování, koledy a vánoční cukroví (Šottnerová, 2009).

„*Na Štědrý den byl přísný půst pro všechny domácí vyjímaje děti, které sice taky chtěly se postiti, aby uviděly „zlaté prasátko“, ale neuviděly ho nikdy, protože připravený mák a tvaroh do božihodových buchet býval obyčejně úskalím, o něž ztroskotalo jejich předsevzetí. Hospodáři, kteří byli kuřáky, nevzali toho dne faječky „do huby“, ale zakouřili si teprve až po obědě na Narození Páně.*“ (Vrbas, 1930: 68)

Nový rok a jeho slavení v lidové tradici příliš nezakotvilo. Až vlivem moderního života ve 20. století a vlivem sousedních zemí došlo ke slavení posledního večera roku na Silvestra, s přemírou jídla, pití, prskavek a ohňostrojů. Čas Vánoc končil 6. ledna svátkem **svatých Tří králů**. Důležitá je v tento den obchůzka tří králů po domech, kdy se postavy tří chlapců přestrojí do převleků králů. Baltazar hraje hlavní roli „černého vzadu“ s očerněnými tvářemi. Všichni tři nosí v rukou atributy patřící k ději, tedy papírovou kometu, čerstvě posvěcenou křídou a doma vyrobenou kadidelnici. Křídou obvykle napíší nade dveře datum obchůzky a své žehnající iniciály K + M + B (Langhammerová, 2008).

6 MIKROREGION ŽDÁNICKO

Mikroregion Ždánicko byl založen v roce 2002 jako dobrovolný svazek obcí. Patří sem Archlebov, Dambořice, Dražůvky, Lovčice, Násedlovice, Uhřice, Želetice, Žarošice a Ždánice. Cílem mikroregionu je podpora sociologicko-ekonomického rozvoje a především koordinace, příprava a realizace hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje mikroregionu. Mikroregion Ždánicko se rozkládá v severozápadním cípu okresu Hodonín. Podstatná část leží v oblasti přírodního parku Ždánický les. Mikroregionem prochází řada cyklostezek mimo jiné i Kyjovská vinařská stezka. Ubytovací a stravovací zázemí a rovněž dopravní dostupnost, předurčuje tento mikroregion jak ke krátkodobým návštěvám, tak i k delším pobytům. (Násedlovice: online)

Obr. 1: Symbol mikroregionu, zdroj: Násedlovice: online

6.1 Obce v mikroregionu

6.1.1 Archlebov

Obec Archlebov, ve které žije 880 obyvatel, se nachází zhruba 11 kilometrů západně od Kyjova a jeho nejbližší okolí tvoří bezlesá zemědělská krajina. Obcí protéká Spálený potok a severně od obce, na úpatí Ždánického lesa, leží sady a vinice, ve kterých se nachází barokní kapličky. (Kyjovsko, 2007).

Počátky Archlebova lze datovat okolo roku 1349, kdy jsou první zmínky o Archlebovu jako o městečku. Nejvýznamnější památkou je kostel sv. Rocha a Šebestiána a dominantní objekt v obci představuje nově zrekonstruovaná základní škola. Kromě základní školy zde můžeme najít mateřskou školu, zdravotní středisko, poštu,

pohostinství nebo prodejnu se smíšeným zbožím. Je zaveden plyn, vodovod a kanalizace.

Aktivita v obci je vyvíjená spolky jako TJ Sokol, Sbor dobrovolných hasičů, myslivecké sdružení Ochoz, Český zahrádkářský svaz, Český svaz včelařů, Mužský pěvecký sbor nebo Národopisný soubor Archlebjánek.

6.1.2 Dambořice

Obec Dambořice má 1382 obyvatel a první zmínka se datuje k roku 1141. Obec leží 36 km jihovýchodně od Brna a 22 km západně od Kyjova (Dambořice: online, 2009).

Dambořice byly a jsou obec převážně zemědělská. Středem údolí protéká potok Salajka, a právě jméno Salajka bylo inspirací pro folklorní soubor, který je v obci velmi aktivní a je po potoku pojmenován. V obci nebo v okolí se rozprostírají vinohrady, protože podmínky pro pěstování vinné révy, jako je kopcovitý terén, půdní složení, dostatek slunečního svitu nebo klima, jsou v Dambořicích více než příznivé. Pro obec byla typická židovská čtvrť, která vznikla již koncem 16. století. V polovině 19. století bylo ve zdejším ghettu 72 domů a žilo zde téměř 500 obyvatel. Dějiny židovské obce se tragicky uzavřely v roce 1943, kdy bylo posledních 43 židovských obyvatel převezeno do koncentračního tábora Terezín. Jako památka na židovskou čtvrť zůstal židovský hřbitov, kde je přibližně 500 náhrobků (Flodr, 1994).

V obci se mimo jiné nachází mateřská škola, základní škola, zdravotní středisko, veterinární lékař, římskokatolický kostel s hřbitovem, židovský hřbitov, obecní úřad, hasička, kulturní dům, hospody, restaurace s penzionem, fotbalové hřiště, víceúčelové hřiště, dětské hřiště, kompletní vodofikace, plynofikace, kanalizace, čistička odpadních vod a kabelová televize (Dambořice: online, 2009).

6.1.3 Dražůvky

Malá obec s 272 obyvateli zvaná Dražůvky, leží v údolí říčky Trkmanky asi 8 km západně od Kyjova. V zemědělské krajině se setkáme s vinohradem, sadem nebo hájkem. Jihozápadně od Dražůvek se rozprostírají nevelké lesy (Kyjovsko, 2007).

Písemné prameny o obci začínají v 15. století a jméno Dražůvky je odvozeno od původního názvu Dražovice, pojící se se jménem Bruno z Dražovic, který v obci sídlil. K občanské vybavenosti obce patří obecní úřad, mateřská školka, tenisové hřiště aj. Každoročně se zde konají kulturní a společenské akce pořádané místním sdružením.

Významným objektem je socha sv. Jana Nepomuckého, umístěna ve středu obce (Z historie Dražůvek, 2011).

6.1.4 Lovčice

V současnosti žije v Lovčicích 801 obyvatel. Pro svoji výhodnou polohu jsou Lovčice vhodným východiskem do Ždánického lesa, vede tudy zelená turisticky značená cesta, cyklotrasa a naučná stezka (Lovčice: online, 2016).

Lovčice leží 12 km severozápadně od Kyjova. V okolí obce můžeme vidět pole, louky, sady a rozsáhlé lesy. Mluví se zde hanáckým nářečím, protože obec leží na hanácko-slováckém pomezí. Největší dominantou obce je románský kostel, zasvěcený sv. Petru a sv. Pavlu. V obci působí Sbor dobrovolných hasičů, Mužský pěvecký sbor Lovčice, folklorní soubor, Myslivecké sdružení, zahrádkářský svaz, fotbalový klub Sokol Lovčice nebo dívčí kopaná Dračice. Zajímavostí je barokní kaplička, ležící asi 1 km od obce. Podle tradice byla postavena jako vděk za nalezení a záchránění dítěte lovčického hradního pána. Podle pověstí byla podzemní chodbou propojena s hradem. (Slovácko, 2007).

6.1.5 Násedlovice

Násedlovice se nachází 20 km západně od Kyjova a okolí obce tvoří typická zemědělská krajina s poli, drobnými sady, vinohrady a hájky. Severně od Násedlovic protéká Spálený potok, východně Trkmanka. Současný počet obyvatel nepřesahuje číslo 850 a první zmínka o Násedlovicích pochází až z počátku 14. století (Slovácko, 2007).

V obci se nachází pošta, mateřská škola, ordinace lékařů, kulturní dům s rekonstruovaným sálem, knihovna nebo víceúčelové sportovní hřiště a obcí rovněž vede kyjovská vinařská cyklostezka. Obci vévodí katolický kostel, zasvěcený sv. Martinu a sv. Cyrilu a Metoději (Obec Násedlovice dříve a dnes, 2015).

6.1.6 Uhřice

Obec Uhřice se nachází na severozápadním okraji okresu Hodonín, na úpatí Ždánického lesa, v blízkosti potoka Vápenky. Obec je z jedné strany obklopena zemědělskou půdou, z druhé strany lesy. V současnosti mají Uhřice přes 700 obyvatel (Slovácko, 2007).

Dávnou minulost vesnice připomíná především kostel se svou pozdně renesanční stavbou z 16. století. Současné Uhřice se mohou pochlubit dobrou vybaveností. Obec je plynofikována, je zaveden vodovod, má vlastní čističku odpadních vod, nově zrekonstruovanou školu, hasičskou zbrojnici nebo kulturní dům. Posledních 6 let je atrakcí aquapark, tenisový kurt, minigolfové hřiště. Uhřice jsou taktéž bohaté na tradice a folklor (Obec Uhřice: online, 2015).

K obci patří osada Janův Dvůr, která se nachází 3 km jihovýchodně od Uhřic. Právě tato osada je hlavním turistickým cílem, protože zde proběhlo setkání Napoleona a Františka I. v roce 1805 (Slovácko, 2007).

6.1.7 Žarošice

Mezi Slavkovem a Kyjovem, na jižním úpatí ždánického lesa, leží obec, zvaná Žarošice. Žarošice představují asi 1000 obyvatel, a k obci neodmyslitelně patří osada zvaná Silničná a Zdravá voda. Obec se také neustále rozrůstá díky výstavbě rodinných domů na konci Žarošic. (Slovácko, 2007).

Žarošice jsou jedním z nejvýznamnějších poutních míst na Moravě a druhou sobotu v září se zde každoročně koná pouť Zlatá sobota, kdy obec zaplní poutníci z Čech, Moravy, Slezska ale také ze Slovenska, Polska nebo Rakouska. Důležitou stavbou je v obci kostel sv. Anny, kde prostranství před kostelem zdobí pět barokních soch, přivezených z Vídně. Taktéž milovníci historie a vlastivědy si přijdou na své při návštěvě Muzea obce Žarošice s komunitním centrem. Obec nabízí také různorodé sportovní vyžití počínaje nově zrekonstruovanou tělocvičnou, přes tenisové kurty, dětské hřiště, až po fotbalové hřiště. V Žarošicích funguje základní a mateřská škola, obecní úřad, zdravotní středisko, pošta nebo knihovna (Žarošice: online, 2015).

6.1.8 Ždánice

Ždánice jsou malé městečko ležící v Jihomoravském kraji. Najdeme jej u jižního okraje přírodního parku Ždánický les, severozápadně směrem od města Kyjov a severním směrem od města Hodonín. Ždánice se rozkládají na levém břehu říčky Trkmanky. Severně od města se rozprostírá ovocný sad a vinice, lemované lesy přírodního parku. Ve Ždánicích žije přes 2500 obyvatel (Kotík, 2010).

Ždánice žijí folklorním i sportovním životem. Z kulturních památek stojí za zmínku zámek, v němž je umístěno Vrbasovo muzeum se stálou expozicí velmi cenných historických předmětů. Dalšími kulturními objekty jsou kostel Nanebevzetí Panny Marie, pozůstatky hradu Palánek, obecní zvonice či další drobné památky (Slovácko, 2007).

Ve Ždánicích působí folklorní soubory, Moravský rybářský svaz, sbor dobrovolných hasičů, Mažoretky Ždánice, tělovýchovná jednota Sokol Ždánice, Vinaři Ždánice nebo Sdružení pro záchranu motýlího ráje. Nachází se zde také výše zmíněná Masarykova základní škola, mateřská škola, základní umělecká škola nebo Dům dětí a mládeže. Ordinaci mají ve Ždánicích 4 praktické lékařky nebo lékaři, občanům jsou snadno přístupné dvě lékárny a v blízkosti zdravotnického střediska se taktéž nachází charitativní pečovatelská služba.

6.1.9 Želetice

Obec Želetice, která má asi 510 obyvatel, se nachází 12 km západně od Kyjova a severozápadně od obce protéká potok Trkmanka. Dominantou obce je raně gotický kostel sv. Jakuba, situovaný ve středu obce. Zajímavostí obce je dančí farma, která vznikla v roce 1985 a patří mezi nejuznávanější chovy v České republice. Spolu s obytným areálem tvoří rovněž vhodnou rekreační lokalitu

V Želeticích můžeme najít mateřskou školu, kulturní dům, knihovnu nebo nové sportovní hřiště. První zmínka o obci se vyskytuje již v roce 1131. Zajímavostí je, že název Želetice je od osobního jména Želeta. Vznik jména je také připisován posvátnému jménu – místu, na němž předkové pálili a s žalem pochovávali zemřelé (obec Želetice: online, 2016).

6.2 Folklor v mikroregionu Ždánicko

Folklor v mikroregionu Ždánicko tvoří trvalou a hodnotnou ozdobu všech devíti obcí. Folklorní zvyky a tradice tvoří ucelený systém tradičních kulturních hodnot a jsou součástí všech obyvatel, jednotlivých rodin i každého z nás.

6.2.1 Taneční folklor v mikroregionu Ždánicko

Jelikož je Ždánicko oblastí silně ovlivněnou hanáckým Slováckem, tančí se zde nejčastěji hodový tanec zavádka (též zavád'ka). Lidové tance se na Kyjovsku, a taktéž i na Ždánicku, dělí na tance točivé, figurální, mužské, obřadní, dětské a taneční hry. Do skupiny mužských tanců patří bezpochyby nejrozšířenější tanec v mikroregionu, a to slovácký verbuňk. (Synek, 1985).

6.2.1.1 Slovácký verbuňk

Slovácký verbuňk patří mezi mužské tance skočného charakteru, v improvizované podobě, tudíž není vázán přesnými choreografickými pravidly. Jeho vznik na našem území je datován do první poloviny 18. století a název tance je odvozen z německého slova Werbung (tj. najímání, ucházení se). Tento druh tance úzce souvisí s vojenstvím. Jistá souvislost je patrná z textů mnohých verbuňkových písní. Jeho první zvláštností je předzpěv taneční písně. Další zvláštností je to, že ačkoliv se jedná o tanec hromadný, každý tanečník tančí sám za sebe, ve spojitosti se svou regionální a místní příslušností, se svou povahou a individuálním tanečním uměním. Verbuňk má obvykle tři části. Předzpěv, kde zpívají muži hromadně, taneční část pomalou a jako poslední taneční část zrychlenou (Slovácký verbuňk, 2006).

Slovácký verbuňk plní stále několik funkcí a vyznačuje se vysokou emotivností, což souvisí mimo jiné i s tím, že jde o tanec improvizovaný. Původně se tímto tancem loučil odvedenec před odchodem do vojenské služby, kdy tanečník kompenzoval značné psychické napětí z blížící se životní změny, avšak současně dával najevo, že je této službě schopen, a snažil se působit na druhé pohlaví. V tanci tedy dominovala funkce psychologická, soutěživá a erotická. Časem jej převzali i další mužští členové komunity, byl postupně začleňován do dalších příležitostí lidového života, a tím nabýval nových funkcí. V současnosti se dále rozvíjí funkce obřadní, neboť verbuňk

je součástí slavnostních průvodů a celého komplexu hodových zvyků, kdy se uplatňuje nejvíce. Zachována zůstává rovněž jeho funkce soutěživá, jelikož tanečníci porovnávají své výkony mezi sebou (Národní ústav lidové kultury: online, 2008).

V minulosti se v mnoha regionech verbuňk udržoval jen ve velmi jednoduché formě nebo dokonce stagnoval, zmizel. Obrat nastal až v 50. letech 20. století, kdy na většině území Slovácka došlo k návratu původních hudebních nástrojů s převažujícím zastoupením smyčcových nástrojů, k nimž přibyl cimbál. Stoupala i kvalita hudebního projevu.

V ČR se verbuňk vyskytuje jen na území regionu Slovácka, a je tak populací vnímán jako respektovaný, náročný a prestižní projev mužské části populace (Slovácký verbuňk, 2006).

6.2.1.2 *Zavádka*

Zavádka je starý obřadní hodový tanec hanáckého Slovácka, a právě pro tento region je zavádka typická. Tančí se pouze o hodech a účastní se ho postupně celá obec. Na Ždánicku našel velké uplatnění a hodová zavádka se dochovala v Archlebově, Dražůvkách nebo Želeticích.

Jakub Vrbas ve své publikaci mimo jiné uvádí ukázkou zpěvu zavádky z Archlebova:

Obr. 2: Ukázkou zpěvu zavádka z obce Archlebov, zdroj: Vrbas, 1930: 83

6.2.2 *Kroj v mikroregionu Ždánicko*

Kroj v obcích Ždánicka patří mezi hanácko-slovácký kroj. Tento typ kroje se nosí taktéž na Kloboucku. Hanácko-slovácký typ kroje není tak známý a populární jako třeba kroj kyjovský nebo podlužácký, ale je neméně půvabný. Dříve se podle některých detailů dalo poznat, z jaké vesnice v mikroregionu Ždánicko nositel kroje pochází (Násedlovice v obrazech, 2005). Dnes tyto rozdíly do značné míry splývají, což mne vedlo k vytvoření jednotného popisu kroje pro všechny obce dohromady.

Dívky, které se rozhodnou nosit kroj při zvláštních příležitostech, oblékají velké množství naškrobených spodniček a hlavním charakteristickým znakem jejich kroje je vysoký, krajkový a naškrobený límec, zvaný krézl. Dívčí vesty – kordulky si uchovaly svou starší podobu s pestrou výšivkou. Nejčastěji je ušitá z plyše, bohatě pošitá stužkami nebo korálky. Vrchní sukňe jsou v obcích brokátové, dochovaly se taktéž kašmírové nebo plyšové, ale ty se užívají jen zřídka, například při kostelní mši. Kolem krku nosí ženy vyšivanou, širokou mašli. Svobodné dívky nosí ve vlasech bohatě zdobený věnec z umělého kvítí, vdaná žena si uvazuje turecký šátek. K dámskému kroji přísluší černé punčochy a šněrovací semišové boty, vysoké nad kotník (Násedlovice v obrazech, 2005).

V období před 2. světovou válkou se v obcích v mikroregionu Ždánicko začíná objevovat skromně zdobený a méně slavnostní tzv. „český kroj“. Stal se oblíbeným díky své malé finanční náročnosti. Obvykle právě rodiče oblékají do „českého kroje“ své ratolesti. Tento typ kroje se skládá z rukávčů bez vysokého krézlu, černé kordulky, červené plátěné sukňe a bílé zástěry (Obec Násedlovice dříve a dnes, 2015).

Na ženských sukních se jasně projevil dřívější trend zkracování sukni. Dříve sahaly sukňe nad kotníky, v současné době sahají do půli kolen. Aby měly sukňe správný tvar, kolem boků se váže tzv. „podhrňovačka“ a jelito. Vrchní sukňe prošly další změnou. Dříve bylo obvyklých dvanáct naškrobených skladů, v současné době se počet pohybuje kolem osmnácti, někdy až dvacetí dvou (Folklorní soubor Salajka Dambořice: online, 2009).

Mužský kroj se skládá z košile, bílých kalhot, modré vyšíváné vesty - korduly, klobouku a vysokých bot. Košile je bílá se širokými nabíranými rukávy. Manžety i límečky jsou barevně vyšíváné. Kolem pasu se nosí prověšený kožený opasek. Klobouk je zdoben pásky pentlí a pestrými perlami (Násedlovice v obrazech, 2005).

Předkové ve Ždánicích mívali kroj sváteční a kroj všední. Ždánický kroj zažíval největší rozkvět v letech 1790–1850. Obyčejné části mužského všedního kroje byly: konopná nebo plátěná košile a plátenice, konopné dlouhé kalhoty, mužský klobouk a široké opasky s vyšívánými kordulami. V zimě nosili naši předkové dlouhý hnědý, zřídka černý kožich, vepředu úplně rozhalený a na hlavě měli beranice. Ženy se oblékaly do sytých tmavších barev. Nosily modrou zástěru s kordulou, která měla hlubší výstřih. Jejich kroj vynikal drahými pestrými látkami a bohatými výšivkami. Ve svátek nosily svobodné i mladší ženy na hlavě turecký šátek. V zimním období oblékly ženy a dívky vyšíváné kožíšky (Hrubá, 2012).

Podle slov Ing. Jana Kacera ze Žarošic přišly vysoké krézly resp. límce až s příchodem škrobu. Cituji:

„Dříve měly ženy a dívky ležatý krézl, až s příchodem škrobu se situace změnila. Myslím, že právě v Dambořicích přišla s mírně zvednutým límcem dívka v kroji a každá ji to záviděla. Pak už měli škrob téměř všude a každá dívka nebo žena v kroji se předháněly, která bude mít krézl výš. Někdy jsou krézle u košile natolik naškrobené, že dívkám jdou vidět jen oči.“

Nejhorší proměnu prodělala silueta ženského kroje v 60. letech 20. století, kdy došlo pod vlivem tehdejší módy ke zkrácení délky sukní. Bohužel začínají v současné době sbory i soubory v některých obcích Ždánicka své kroje rekonstruovat, aby se v nich cítili lépe (Hrubá, 2012).

7 PRAKTICKÁ ČÁST

Devíti dotazovaným představitelům z každé obce bylo položeno během podzimu 2016 devět konkrétních otázek formou polostrukturovaného rozhovoru, kde zjištěné výsledky byly zpracovány slovně a pomocí tabulek, díky kterým byla získána jasná představa o rozdílech v dodržování lidových zvyků a tradic v obcích mikroregionu. Takto zpracované výsledky se objevují v kapitole analýza a interpretace výsledků. Před samotnou interpretací výsledků byl v praktické části popsán cíl výzkumu, technika a metodologie, postup sběru dat a lokalizace sběru dat. Praktickou část uzavírá diskuze.

7.1 Cíl výzkumu

Cílem kvalitativního výzkumu bylo definovat rozdíly v dodržování lidových zvyků a tradic v obcích mikroregionu Ždánicko na základě polostrukturovaných rozhovorů s představiteli obce. Byl představen nejen průběh tradic, ale také subjekty podílející se na dodržování tradic, podpora obce nebo marketingová propagace. Výzkum se zaměřil na tři oblasti lidových zvyků a tradic. Jedná se o tradice, které mají všechny obce společné, dále pak tradice, které se dodržují ve většině obcí, a nakonec specifické tradice pro jednu konkrétní obec. Z nashromážděných dat a informací byly v závěru praktické části nastíněny možné důvody nedodržování, nebo naopak zachovávání některých tradic.

7.2 Technika a metodika sběru dat

Pro výzkumnou část bakalářské práce byl zvolen *kvalitativní typ výzkumu*, který nezkoumá četnost jevů, nýbrž jejich příčiny a vztahy, díky kterým pak mohly být s ohledem na cíl bakalářské práce viděny jednotlivé rozdíly mezi jevy, a mohly tak být následně zanalyzovány.

Jak uvádí Karlíček a kol. (2013), výsledky kvalitativního výzkumu jsou obtížněji uchopitelné a vyžadují psychologickou interpretaci. To je důvodem, proč může být dotazovaných, neboli respondentů, pouze malý počet.

„Jedinečnost kvalitativních přístupů není pouze v tom, že nepracují s měřitelnými charakteristikami. Pokoušejí se určitý fenomén (prvek, aspekt, proces apod.) nahlížet

v něj autentickém prostředí a vytvářet jeho obraz v co možná nejkompexnější podobě, včetně podob jeho vztahů s dalšími aspekty.“. (Reichel, 2009)

Nový, Surynek a kol. (2006) uvádí hlavní úkol kvalitativního výzkumu, který má především odhalovat neznámé skutečnosti o sociálních a sociálně-psychických jevech,

a to především:

- existenci těchto jevů a jejich strukturu;
- jejich vlastnosti a funkce;
- faktory, které tyto jevy ovlivňují nebo s nimi jinak souvisejí.

Jako metoda sběru dat byl zvolen osobní **rozhovor (interview)**. Právě tato metodika je spolu s dotazníkem nejvyužívanější metodou v mnohostranném, rozsáhlém empirickém sociologickém výzkumu. Pro výzkum byl vybrán **rozhovor polostrukturovaný** (též rozhovor pomocí návodu, částečně řízený aj.). Tento typ rozhovoru byl v praxi využit tak, že byl připraven seznam otázek, které mohly být podávány v různém pořadí. Při realizaci rozhovorů s respondenty byly taktéž často pokládány doplňující otázky.

Jak popisuje Reichel (2009), polostrukturovaná forma rozhovoru v zásadě kombinuje obě hlavní krajní formy rozhovoru, tj. strukturovaný a nestrukturovaný rozhovor. To znamená, že při částečně řízeném rozhovoru se do jisté míry dají akceptovat osobnostní specifika, je možnost doplňujících otázek nebo může komunikace plynout snadněji. Karlíček a kol. (2013) zase nahlíží na výhody osobního dotazování oproti dotazování písemnému, telefonickému nebo on-line. Jedna z výhod poukazuje na pokládání relativně složitějších otázek, a při nejasnosti může tazatel dotazovanému význam objasnit, může sledovat reakce dotazovaného nebo improvizovat. Jako nevýhodu vidí Nový, Surynek a kol. (2013) velkou náročnost na tazatele, obtížnou statistickou zpracovatelnost výsledku ale také to, že téma rozhovoru je předem dáno bez ohledu na zájem respondenta.

7.3 Výběr výzkumného souboru

Jelikož se výzkum zaměřuje především na rozdíly v lidových zvycích a tradicích v devíti obcích mikroregionu Ždánicko, jako výzkumný soubor bylo zvoleno devět představitelů z každé obce. V mém případě se nejednalo pouze o hlavní představitele obce, tedy starosty nebo místostarosty, ale také o obyvatele, které se ať už aktivně nebo pasivně zúčastňují dění v obci na folklorní rovině. Pro mě jako tazajícího, byly důležitými aspekty výběru respondenta taktéž znalost lidových zvyků a tradic, jejich historie, zájem o udržování těchto tradic, znalost této problematiky v dalších obcích mikroregionu nebo jen velká aktivita ve folklorním dění. V některých obcích to byl starosta nebo místostarosta v jedné osobě.

Výběr respondentů byl zvolen ve velké většině obcí na základě osobních kontaktů dotazujícího, ale volba některých respondentů v určitých obcích, byla otázkou. Proto byla v některých případech využita metoda „sněhové koule“, často nazývanou také nabalování, kterou popisuje Jakubíková (2012) jako nereprezentativní techniku, často prováděnou v kvalitativním výzkumu. Jedná se o zjištění kontaktu na dalšího respondenta od respondenta nebo respondentů, kteří nám poskytují rozhovor mezi prvními.

Během léta a podzimu 2016 byli respondenti kontaktováni různou formou, ať už telefonicky, osobně nebo v krajních případech e-mailem. Respondenti byli informováni o výzkumném záměru, časové náročnosti rozhovoru a poté byla domluvena společná schůze. Na poskytnutou e-mailovou adresu bylo domluveno zaslání seznamu otázek, hlavně z důvodu toho, aby o obsahu otázek měli respondenti jasnou představu, ještě před začátkem dotazování, a na rozhovor se tak mohli připravit.

Tabulka 1: Zvolení respondenti, zdroj: vlastní zpracování

Obec	Respondent
Archlebov	Bývalý člen kulturní komise na OÚ, pan Michal Závodný
Dambořice	Členka kulturní komise na OÚ, paní Ivana Matulová
Dražůvky	Aktivní představitel folkloru, pan Marek Hojač
Lovčice	Účetní a matrikářka, paní Soňa Konečná
Násedlovice	Paní starostka Vlasta Mokrá
Uhřice	Pan starosta Petr Tihelka
Žarošice	Pan místostarosta Ing. Jiří Kacer
Ždánice	Pan místostarosta Mgr. Miroslav Procházka
Želetice	Aktivní představitel folkloru, pan Pavel Zelinka

7.4 Realizace a postup sběru dat

Rozhovory s respondenty proběhly osobně během podzimu 2016 na předem domluveném místě, v předem domluvený čas. Každý rozhovor netrval více než 1 hodinu, jak bylo původně v plánu, a všechny rozhovory byly po souhlasu respondentů nahrávány na diktafon. Před každým rozhovorem byl ve zkratce probrán seznam otázek (příloha A), v případě, že by některému z respondentů nebyl význam otázky jasný. Tento seznam pak sloužil po celou dobu rozhovoru jako pomůcka dotazujícího. Jak už bylo řečeno, rozhovor probíhal polostrukturovanou formou a povětšinou případů byly ze strany dotazujícího pokládány doplňující otázky, které byly považovány za důležité k vyhodnocení výzkumu. Záleželo především na tom,

jak se rozhovor přirozeně odvíjel a plynul. Taktéž nebylo ze strany dotazujícího směrem k respondentovi nic podsouváno, nebo skákáno do řeči. Po ukončení rozhovoru byly výsledky přepsány do písemné podoby (příloha B).

7.5 Lokalizace sběru dat

Sběr dat pomocí rozhovorů se uskutečnil na místě, na kterém jsme se nejdříve domluvili s dotazovaným. Atmosféra rozhovorů byla velice příjemná, v jistých případech neformální a ničím nerušivá. Záleželo především na lokalizaci sběru dat. Některé rozhovory probíhaly v kancelářích nebo zasedacích místnostech OÚ nebo MÚ, jiné rozhovory probíhaly v kavárnách, které už nebyly tak klidné oproti rozhovorům na místě pracoviště. Jako dotazující mohu říci, že u rozhovorů, které probíhaly na místě pracoviště v pracovní době, nebyl cítit žádný spěch či obava z překročení času jedné hodiny.

7.6 Analýza dat a interpretace výsledků

Analýza dat proběhla podle předem získaných dat, nikoliv podle hypotéz. Metoda, která byla při prvotním procházení dat využita, se nazývá *metoda otevřeného kódování*.

Podstatou takové metody je, že si analyzovaný text rozdělíme na jednotky, kdy může být jednotkou slovo, věta, odstavec – a každé takto vzniklé jednotce přidělíme kód, tedy jméno nebo označení. Takto vzniklé kódy, vzešlé z otevřeného kódování, seskupujeme podle podobnosti, nebo jiné vnitřní souvislosti (Gulová a Šíp, 2013).

V případě bakalářské práce byly z uskutečněných a přepsaných rozhovorů vysáány lidové zvyky a tradice, a rozděleny do jednotlivých skupin. Tyto skupiny byly tři a to:

- lidové zvyky a tradice, které jsou společné pro každou obci v mikroregionu;
- dále ty, které jsou specifické jen v některých obcích;
- a nakonec ty, které jsou specifické pro jedinou obec a jakou.

Následně byla vytvořena tabulka, která tyto výsledky interpretuje (příloha C).

7.6.1 Společné zvyky a tradice v obcích

Mikroregion Ždánicko na hanáckém Slovácku je bezpochyby bohatý na lidové zvyky a tradice různého druhu. V některých obcích je dodržovaných tradic více, v některých

méně. Například v obci Dražůvky, která má necelých 300 obyvatel, není kromě adventních, velikonočních nebo hodových zvyků dodržována žádná z tradic. Do jisté míry je to určitě dáno velikostí obce, ale velkou měrou na tomto faktu přispívá i přístup obyvatel, respektive mladší generace, která by mohla tradice opět obnovovat.

Kromě specifických lidových zvyků a tradic, které jsou typické pro více obcí nebo jen pro jednu obec v mikroregionu se mi ale z rozhovorů podařilo získat tradice společné, které se prolínají životy obyvatel po celý kalendářní rok.

Tabulka 2: Společné zvyky a tradice, zdroj: vlastní zpracování

Společné zvyky a tradice v obcích mikroregionu Žďánicko
Tři Králové
Velikonoce (pondělní „šlaháčka“)
Hody
Mikulášská obchůzka
Vánoce (zpívání u Vánočního stromu)

Tři Králové

Prvním zvykem, který se dodržuje v každé obci mikroregionu, jsou Tři Králové. Nedílnou součástí této tradice, která je obvykle pod záštitou fary, je návštěva biblické trojice králů, přinášejíc do domů klid a zdraví. Ti pak při své koledě označují navštívené domy iniciálami svých jmen (K+M+B) a rokem.

Velikonoce

Co se týče velikonočních zvyků, i když mají některé obce specifické velikonoční zvyky oproti jiným obcím, jedno zůstává neměnné, a to pondělní „šlaháčka“ nebo také „pomlázka“, která se udržela v každé obci mikroregionu Žďánicko. Na Velikonoční pondělí vychází do ulic skupina veselých mužů a chlapců, kteří s velkou pomlázkou, zdobenou mašlemi obcházejí ženy a dívky. Za vyšlehání vrbovými proutky, které přináší omlazující a ozdravné účinky, jsou muži a chlapci obdarováni a pohoštěni sladkostmi,

kraslicemi nebo ovocným destilátem zvaným „kořalka“ nebo také „pálenka“. V každé obci také probíhá před samotným Velikonočním pondělním mše svatá v kostele nebo kapli, jelikož se jedná o církevní svátek. Většina obcí v mikroregionu se taktéž může pyšnit starým zvykem na Velký pátek, který se v obci stále dodržuje, a to chození mládeže s hrkačema a vrkačema. Tento hlasitý zvuk nahrazuje hlas zvonů.

Vánoce

Velká část obyvatelstva ve všech obcích mikroregionu dodržuje štědrovečerní zvyky a tradice, které zahrnují nejen vánoční úpravu stolu, ale také vánoční koledu a obdarovávání. Na začátek adventu se ale stále v každé obci v mikroregionu koná Mikulášská obchůzka, která je ve znamení obdarovávání dětí. V každé obci ale každý rok v předvečer 23.12 pořádají obyvatelé, konkrétněji OÚ setkání u Vánočního stromu, kde vystupují děti ze školky nebo ze školy a všichni si zazpívají koledy s mužským pěveckým sborem. K občerstvení je většinou připraveno něco na zahřátí v podobě čaje nebo svařeného vína a lidé si touto cestou mohou popřát krásné svátky a šťastný nový rok. V Lovčicích nebo v Dambořicích je součástí také vánoční jarmark, kde mají stánek šikovní obyvatelé, kteří se nebojí ukázat své výrobky tradičních lidových řemesel.

Hody

Nejvýraznější společnou lidovou slavností jsou hody. Konají se ve všech obcích mikroregionu a charakteristikami této události jsou velké slávy, velkolepé průvody, taneční večery, za přítomnosti domácích hostů, rodiny a přátel. Důležitou roli hraje na hodech stárek se stárkou, a v každé z obcí se liší počet těchto párů. Pro představitele těchto párů je to pocta a významná událost v životě.

Společnými znaky všech obcí je na hody stavění máje (symbolu hodů), povětšinou v pátek, před hodovým víkendem. Dále pak hodová obchůzka (zvaní na hody), kdy většinou v sobotu chodí stárce a krojovaná chasa s muzikou po obci a zvou obyvatele na hodovou zábavu. Tento zvyk má charakter jednak společenský, ale také ekonomický, jelikož jsou vybírány peněžité dary, které stárkům a krojované chase pomáhají hody financovat. Dalším společným hodovým znakem je taneční zábava v sobotu večer, někde i v neděli večer. Avšak můj oblíbený a velmi krásný zvyk je „chození

pro klobouky“. Tento zvyk má každá obec, i když se může lišit v době konání. Někde se odehrává v sobotu, někde v neděli. Jedná se o průvod stárků (chlapců), krojované chasy a muziky. Postupně se k průvodu přidávají také obyvatelé dané obce. Předem je dáno pořadí návštěvy stárek (dívek), a tak postupuje celý průvod. Stárek u své stárky zabuší na dveře, zazpívá dvě první sloky z písně „tluču, tluču“ a počká, až stárka dozpívá další 2 sloky této písně. Jelikož stárka zpívá za dveřmi a obecně bývá dívčí hlas tišší, je někdy její hlas i čtyřhlasý, neboť se zpěvem pomáhají i ostatní dívky. Po dozpívání slok dá stárka stárkovi na hlavu klobouk, který si u ní podle této písně zapomněl, a mají společné sólo. Po tanečním sóle, zazpívání pár písní a občerstvení se průvod vydá k další stárce.

Každá z obcí má na hody určitá specifika, kterým je věnována podkapitola 6.6.3.1.

7.6.2 Zvyky a tradice ve většině obcí

V mikroregionu Ždánicko se stále dochovalo mnoho tradic, které má většina obcí společných. Nebyly sice zahrnuty do předchozí kapitoly, tedy společné zvyky a tradice v obcích, ale jejich výskyt je téměř ve všech obcích a mezi obyvateli mají stále velkou oblibu.

Tabulka 3: Zvyky a tradice ve většině obcí, zdroj: vlastní zpracování

Vybrané zvyky a tradice udržované ve většině obcí
Masopust, ostatky, fašank
Pochovávaní basy na ostatkové zábavě
Tanec pod Šable na ostatkový průvod
Pálení čarodějnic
Svěcení mladých vín
Kateřinská zábava
1. máj a stavění májek
1. máj a kreslení vápnem
Folklorní události, plesy, soutěže, besedy u cimbálu
Zarážení hory
Mikroregionální události

Mikroregionální události

Jak tomu bývá zvykem, začátek roku je ve znamení plesové sezony. Téměř ve všech obcích, tedy kromě nejmenší obce Dražůvky, se koná minimálně jeden ples, obvykle pod záštitou některého z místních spolků. Může se jednat o ples školní, hasičský, myslivecký, fotbalový, krojovaný, dětský krojovaný, nebo v našem mikroregionu velmi důležitý, a tedy ples mikroregionu Ždánicko. Jedná se o regionální událost, na které se podílí všech 9 obcí mikroregionu Ždánicko. Každý rok se koná v jiné obci, a zatím se konal snad v každé obci mikroregionu, kromě Archlebova a Dražůvek. Tyto obce bohužel nemají prostory na uskutečnění této události. Ples mikroregionu Ždánicko může mít různou podobu, ale především se jedná o krojovaný ples, kde krojovaná chasa z okolních vesnic předtančí moravskou nebo českou besedu. V jiném případě se jedná o společenský ples. Ve Ždánicích se také konal ples v country stylu. Další mikroregionální událostí jsou například obecní zabíjačky, které si organizují starostové obcí, nebo setkání mužských pěveckých sborů. Místo těchto událostí se stejně jako u plesu každý rok mění.

Ostatky

Plesová sezóna končí tzv. ostatkami. Toto slovo bývá známo též pod pojmem fašaňk či v Čechách masopust. Poté již následuje půst. Tato lidová tradice se stále drží ve všech obcích, kromě Dražůvek. Mezi obyvateli jsou ostatky velmi populární tradicí, která má každým rokem více a více členů. Téměř v každé obci jsou ostatky pořádány SDH. Při ostatcích chodí občané převlečení v maskách po dědině a zvou na večerní zábavu, pokud se tedy v obci koná. Většinou je doprovází dechová hudba (avšak ne celá, např. zpěvák chybí). Většina občanů maskám otevře, drobně je pohostí a přispěje na konání večerní zábavy. V Želeticích nebo Lovčicích se i s menšími přestávkami drží tanec mužského sboru, tzv. *Pod Šable*. Tanec probíhá tak, že první člen nese opravdovou šabli, na kterou mu občané připíchávají slaninu, špek či klobásy a zbylí členové s imitacemi šablí tancují tento tanec. Pokud se večer koná v obci ostatková zábava, tak je to se vší parádou. Zábava se koná v Lovčicích, Želeticích, Dambořicích

nebo Ždánicích. Součástí zábavy je *pochovávání basy*. Tento zábavný zvyk má ve zmíněných obcích podobný scénář a to takový, že návštěvníci se převlékají za babky čili plačky, první nese smeták s hadrou, který imituje kříž, dále jsou zde převlečení faráři s kropítkem, které je imitováno kýblem s vodou a záchodovou štětkou a 4 nejdůležitější nesou basu. Tento průvod projde několikrát sálem, pokropí hlavně všechny, co se nejvíce mračí a poté na improvizovaném oltáři přečtou text o pochovávání basy. Text je každoročně jiný a skládá se z humorných událostí z dědiny a ve světě. Babky při tomto textu pláčou, a proto se jim říká plačky. Jelikož se jim pošle i nějaký alkohol, bývá pláč nepříjemný na uši a faráři je občas okřiknou. Jindy zase plačky mlčí a faráři je musí napomínat, aby poctivě plakaly. Po ostatcích následuje sedmitýdenní doba půstu, kdy se její naplnění zaměřuje především na duchovní očistu. Nicméně společenský a kulturní život již není omezován tak přísně, jako tomu bylo v minulosti.

Pálení čarodějnic

V každé obci, kromě Dražůvek a Násedlovic, kde se tento zvyk bohužel nedochoval, se koná 30. dubna pálení čarodějnic. Každá z obcí má jinou organizaci, ale cíl zůstává stejný. Na volném prostranství, hřišti nebo víceúčelovém hřišti se postaví velká vatra, kde se večer pálí symbolická čarodějnice. Děti s maminkami, někdy i tatínky jsou převlečení za čarodějnice. Součástí může být občerstvení, muzika, tombola, vyhlášení nejlepšího čarodějnického převleku a v Dambořicích jsou to i různá vystoupení.

1. máj

V některých dědinách jako jsou Uhřice, Želetice nebo Žarošice, se stále dodržuje zvyk *s vápnem*. Smysl zvyku je takový, že mládež kreslí vápnem v noci z 30. dubna na 1. květen před domy humorné texty a hlášky. Někdy to jsou hlášky méně humorné, které obyvatele domu mohou i urazit. Krásnějším zvykem na 1. máje jsou *májky*. Tento zvyk se dodržuje v Lovčicích nebo Dambořicích. Chlapci v noci roznáší svým dívkám májky na důkaz lásky, a tyto májky sami postaví před dům. Dívku pak čeká další den po probuzení milé překvapení.

Folklorní události, soutěže, setkání, besedy u cimbálu

Pokud se nejedná o folklorní plesy, tak se na jaře nebo v létě konají v obcích různé folklorní akce, soutěže, setkání, besedy. Tento druh zábavy je v obcích velmi oblíbený, a každá z událostí se může chlubit vysokou účastí. Ve Ždánicích je to například soutěž verbířů, Májová veselice nebo setkání ženských pěveckých sborů. V Dambořicích se zase každý rok v létě koná *SFFS*. Jedná se o třídní folklorní svátek. V pátek je svátek zahájen stavěním máje před OÚ, kde se svým zpěvem přidají mužské a ženské pěvecké sbory. V sobotu probíhá průvod a vystoupení dětských folklorních souborů nebo jiných soutěžních souborů. V sobotu večer probíhá hlavní pořad „soutěž folklorních souborů“, kdy přihlášené soubory předvádí své předem nacvičené pásmo na dané téma. Celou soutěž hodnotí pozvaní vzácní hosté. Neděle bývá v duchu vystoupení zahraničních souborů a festival je vždy ukončen zajímavým programem (např. Hradišťan, VUS Ondráš, Dívčí Válka Ringo Čecha). V dalších obcích se pořádají *besedy u cimbálu spojené s koštem vín*, nebo již zmíněné *folklorní plesy*.

Zarážení hory

Na konci vinobraní, většinou v říjnu se pořádá tradiční Zarážení hory. Tento zvyk se koná v Dambořicích a ve Ždánicích. Po ukončení sběrů hroznů se povětšinou koná večerní zábava. Během večera hlídají hotaři (neboli hlídači vinic) vinohrady, ze kterých lidé kradou hrozny. Pokud jsou hotařem chyceni, jsou odvedeni do šatlavy, kde musí zaplatit za ukradený hrozen. Vrcholem večera je tombola, kde je hlavní cenou velký hrozen, který se skládá z dílčích menších hroznů.

Kateřinská zábava

*„Na tú svatú Katerinu, katerinskú nedělu,
verbovali šohajíčka na vojnu,
verbovali šohajíčka na vojnu.*

*Sama královna, sama královna
ceduličku psala, ceduličku psala
aby šohajka, aby šohajka*

na vojnu dostala, na vojnu dostala.

čobogaj, nebogaj, čáry nebogaj,

čobogaj, nebogaj, čáry nebogaj,

čobogaj, nebogaj, čáry nebogaj,

bogaj, bogaj bogaj bogaj, čáry nebogaj... “.(zdroj: vlastní)

Právě těmito verši začíná tradiční zástěrková Kateřinská zábava. Koná se v každé obci, kromě Želetic, Lovčic nebo Dražůvek. Dá se říct, že jsou to takové „dozvuky“ hodů, protože se tato zábava koná většinou 2 týdny po hodech. Zábavu si pořádají stárci, s podporou OÚ nebo MÚ. Smyslem zábavy je dámská volenka, která se koná do té doby, dokud některý z hostů nestrhne zástěrku, visící uprostřed sálu. Tuto zástěrku by si měli stárci hlídat. Mezitím chodí dívky s chlapci na pohárek vína, kde je každému připnuta na oděv mašlička. Až se zástěrka strhne, vyhlásí se „mašličkový král a královna“ s největším počtem mašliček. V Násedlovicích mají pěkný zvyk s májí uprostřed sálu. Jelikož povětšinou vychází datum Kateřinské zábavy na sobotu před adventní nedělí, o půlnoci se „mája skotí“, což znamená začátek půstu. U tohoto aktu se hraje pohřební píseň a nastává menší „tahanice“ o máju. Muži ji táhnou ven, ženy zase zpět. Až se mája dostane konečně ven, neznamená to však konec zábavy, ale muzika pokračuje dál. Zábava tak pokračuje do ranních hodin.

7.6.3 Specifické zvyky a tradice ve vybraných obcích

Ne každá obec tohoto regionu se může pyšnit tradicí, která je specifická pouze pro ně. Kdo se ale pyšnit může, tak jsou Násedlovice, Lovčice, Dambořice nebo Žarošice. Následující výčet tradic není typický jen pro tu konkrétní obec, ale především pro obyvatele, kteří jsou s tradicí spojení, a jsou na ni náležitě hrdí.

Tabulka 4: Specifické zvyky a tradice, zdroj: vlastní zpracování

Specifické zvyky a tradice ve vybraných obcích
Dožínky (Násedlovice)
Vítání jara (Násedlovice)
Válení dýní na ostatkové zábavě (Lovčice)
Petropavelské slavnosti (Lovčice)
Pouť k červenému kříži (Dambořice)
Košť klobásků (Žarošice)
Zlatá sobota (Žarošice)

Dožínky

Dožínky, tedy slavnost na ukončení žní, se dodržuje stále v obci Násedlovice. Tato událost se koná každé dva roky, někdy v červenci, někdy v srpnu. Součástí bývá hospodář a hospodyně, dříve to bývala samotná paní starostka, ale paní starostka už roli předala někomu jinému. Program na Dožínky obsahuje taneční pásmo dětského folklorního souboru Násedlováčku, a účastní se taktéž krojovaná chasa. Akce se koná ve venkovních prostorech za kulturním domem, a večer probíhá taneční zábava. Tato dožínková zábava je jediná v mikroregionu Ždánicko, a proto se jí účastní i přespolní návštěvníci.

Vítání jara

Vítání jara probíhá před OÚ na Smrtnou neděli a tuto tradici dodržuje folklorní soubor Násedlováček. Násedlováček si připraví folklorní pásmo písní, tanců a her a poté je slaměná figura, oblečená v ženských šatech, nazývána Morena (jinak zvaná také Morana, Marzana, Mařena, Smrtka), poslána po vodě. Voda ji pak odnesla z vesnice jako symbol překonání zimy.

Válení dýní

V Lovčicích na ostatkové zábavě se jako v jediné obci v mikroregionu Ždánicko pořádá tzv. Válení dýní. Podstatou je, že zatímco páry tančí na dechovou hudbu, maškary

je shodí na zem a dalším párům tak podráží nohy. Je to občas vtipná událost, na kterou se těší celá vesnice.

Petropavelské slavnosti

Dřív se konaly na konci června v Lovčicích hody na Petra a Pavla. Po zavedení císařských hodů se ale tato největší událost v obci přesunula na říjen. Nějakou dobu byly slaveny hody dvakrát, a to v červnu a pak v říjnu. Nakonec se ale dalo přednost císařským hodům, a Lovčice alespoň v červnu slaví tzv. Petropavelské slavnosti. Tyto slavnosti pořádají SDH a odpoledne je ve znamení vystoupení dětského folklorního souboru Lovečánek, tancování české nebo moravské besedy nebo vystoupení mažorettek. Večer se koná taneční zábava.

Pouť k červenému kříži

Pouť k červenému kříži je křesťanský zvyk v Dambořicích a koná se v dubnu. Smyslem je průvod poutníků lesem směrem k Červenému kříži. Tento dřevěný kříž vyrobil a věnoval místní řezbář pan Levíček.

Košť klobásků

Košť klobásků v Žarošicích můžeme považovat za novodobou tradici posledních 13 let, která se stále drží mezi nejoblíbenějšími událostmi v Žarošicích. Vzorků bývá v Žarošicích povětšinou nad 50 a hodnotí je pětičlenná porota. Porota hodnotí vzhled, mozaiku, vůni a soudržnost. Občas bývá součástí koštu i cimbálová muzika, ale její účast není pravidlem. Košť bývá hojně navštěvován, už proto, že je to něco jiného a návštěvníci si tuto událost velmi oblíbili.

Zlatá sobota

Největším křesťanským zvykem v Žarošicích je Zlatá sobota a pořádá se k výročí nalezení Panenky Marie a jejímu návratu do Žarošic. Důležitým rysem jsou poutě, které se pořádají do Žarošic z dalekého okolí, nejen z ČR. V dobách největší slávy se na Zlaté sobotě objevovalo až 10 000 lidí. V dnešní době se účast pohybuje kolem

5000-6000 návštěvníků. Součástí jsou různé stánky s občerstvením, suvenýry, tradičními výrobky apod.

7.6.3.1 Specifika pro hody v obcích mikroregionu Ždánicko

Díky rozhovorům a následné analýze bylo zjištěno mnoho informací o největší lidové události ve všech obcích mikroregionu – hodech. Tato sesbíraná fakta byla signálem pro vytvoření této kapitoly, která pojednává o některých hodových odlišnostech, podle mého názoru zajímavých, a pro některé obyvatele mikroregionu stále neznámých. Samozřejmě každá obec má několik menších odlišností, jako je jiná forma sóla pro stárky, jiná forma zpívání písní nebo odlišné časy hodových událostí. Na začátek bych ale ráda využila některých teoretických poznatků.

V druhé polovině 18. století se hody v obcích Ždánicka nekonaly v jeden den, nýbrž v různé měsíce. Některé obce měly hody v říjnu, některé zase v listopadu. Některé obce organizovali tzv. Malé hody nebo Hodky, a ty se konaly v letních měsících. Císař Josef II. však chtěl této nejednotě v konání hodů zabránit výnosem z roku 1787, v němž nařizuje konání hodů na třetí neděli říjnovou. Těmto hodům se pak říkalo „císařské“. Této jednotnosti však nebylo dosaženo. V některých obcích se dokonce slavily hody v létě a dále pak ještě jedny „císařské“ na podzim (Ždánický zpravodaj, 2003).

Vrbas (1930: 80) popisuje časový sled hodů v roce 1930 tak, že, *„Obyčejně bylo stanoveno vinobraní tak, aby na císařské hody byl burčák. Jelikož na Ždánsku nebyly zavedeny jednotné „císařské“ hody, každá osada slavila své. Nejprvnější hody byly na sv. Jana Křtitele v Uhřicích, pak na sv. Petra a Pavla v Lovčicích. Potom následovaly hody v Želeticích v neděli po sv. Jakubě starším; na sv. Annu měly hody Žarošice, na svatého Rocha Archlebov. Bartolomějské hody bývaly ve Ždánicích, martinské v Dambořicích a v Násedlovicích.“*

Dnešní harmonogram konaných hodů v obcích mikroregionu Ždánicko jsem se pokusila zachytit v tabulce níže. Součástí tabulky jsou také subjekty, které se v jednotlivých obcích podílí na pořádání této největší lidové události v roce.

Tabulka 5: Hodový harmonogram, zdroj: vlastní zpracování

Název obce	Název hodů	Měsíc konání	Subjekty, podílející se na hodech
Archlebov	Tradiční krojované hody na sv. Rocha	srpen	OÚ, stárci, dětský folklorní soubor Archlebjánek, mužský pěvecký sbor, krojovaná chasa
Dambořice	Martinské hody	listopad	OÚ, SDH, Mužský pěvecký sbor, Ženský pěvecký sbor, Folklorní soubor Salajka, stárci, krojovaná chasa
Dražůvky	Václavské hody	září	OÚ, stárci, krojovaná chasa
Lovčice	Havelské hody	říjen	OÚ, SDH a zapsaný spolek Habřeci, mužský pěvecký sbor, stárci, krojovaná chasa
Násedlovice	Martinské hody	listopad	Jeden rok OÚ, další rok SDH, folklorní soubory, stárci, krojovaná chasa
Uhřice	Martinské hody	listopad	SDH, SK Uhřice, OÚ, stárci, krojovaná chasa
Žarošice	Císařské hody	říjen	OÚ, mužský pěvecký sbor, SDH, dětský folklorní soubor Laštověnka, stárci
Ždánice	Císařské hody	říjen	Všechny folklorní složky, MÚ, Chasa ze Ždánic, mužský sbor
Želetice	Jakubské hody	červenec	OÚ, mužský sbor, stárci, krojovaná chasa

Jako první bych chtěla začít hodovou odlišností v **Želeticích**. Tento krásný zvyk se odehrává v neděli při průvodu a již zmíněném „chození pro klobouky“. Já osobně jsem mohla být letos (r. 2016) součástí, alespoň jako divačka a byla jsem dojatá, potěšená, šťastná. Ještě než se průvod vydá ke stárkám pro klobouky, zastaví se v první řadě u prvního, tedy hlavního stárka. U domu tohoto stárka se zazpívá oblíbená píseň našeho prvního československého prezidenta „Ach synku, synku“, kdy první sloku zazpívá chasa spolu s mužským sborem, druhou sloku by si měl zazpívat stárek sám a třetí sloka se zpívá společně. Stárek poté přivítá celý průvod, nechá pohostit tento průvod a pokračuje se k první stárce. Dalším specifikem v Želeticích je, že se na hody tančí beseda. Jeden rok česká, další rok moravská. I když by někdo z jiných obcí mohl podotknout, že to není žádné specifikum, pro hody ano. Moravská nebo česká beseda se v jiných obcích sice tancuje, ale nikdy na hody. Může se tančit na různých krojovaných plesech nebo plese mikroregionu Ždánicko.

Dalším velmi významným zvykem je v Dambořicích **tradiční pondělní Skládka**. Tato skládka je nejslavnostnějším večerem Damborských hodů. Čtveřice stárků společně se sklepníkem nesou dary představitelům obce, kterými jsou starosta, místostarosta, členové zastupitelstva, zástupci farnosti a zástupci všech organizací v obci. Zároveň je na hodech vítají stárce básničkami. V závěru jsou všechny ženy či dívky vyzvány k tanci samotnými stárky (chlapci), kdy si společně se stárkem připijí a zaplatí za tanec. Musí být vyzvána každá žena, dívka v sále. Celá událost je ukončena vyhlášením sóla „véboru“. Tato tradice je raritou pouze v Dambořicích a dodržuje se již několik let.

V Archlebově, Dražůvkách a Želeticích se odehrává jistý hodový zvyk, který je odlišný od ostatních obcí v mikroregionu. Tento zvyk se koná většinou na začátku taneční zábavy a jedná se o tanec **zavádka**, jehož význam byl krátce popsán v teoretické části. Tento tanec je typický pro hanácké Slovácko, ale tančí se jen ve výše zmíněných třech obcích. Zavádku tancují 3 nebo 4 páry. Pěvecký doprovod je zpíván chasou a mužským sborem písní Kamarádko věrná. Po zazpívání a zatancování chasa ve dvojicích vyzývá k tanci nekrojované, které po chvíli tance spojí dohromady. Někteří z chasy tzv. zatahují, tedy kluk z chasy si sundá řemen a spolu s partnerkou obmotají tancující tímto řemenem a přivedou je ke stolu, kde se nalévá víno a připínají

se na oděv růžičky, v některých obcích větvičky krušpánku s mašličkou. Tento stav trvá kolem hodiny, což obvykle stačí k prodeji růží a krušpánků.

Lovčice mají dva krásné odlišné zvyky, oproti jiným obcím, a to *zavěšení hodového věnce* nad dveře stárků (chlapců i děvčat). Věnc je zdobený papírovými růžemi a fáborkami. Odlišný zvyk je to proto, že v jiných obcích se místo věnce staví před dům menší májka, zdobená stejně jako věnc. Věnce se v Lovčicích dávají taktéž nad vstupní dveře OÚ a kulturního domu, kde se odehrává taneční zábava. Dalším zvykem v neděli je, že se při průvodu vyzvedne u některé ze stárek (dívky) *velký zdobený věnc na nosítkách*, který má uvnitř zapálenou svíčku a tento věnc se později nese při průvodu. Při slavnostnějším ukončení hodů, kde ještě vystupují folklorní soubory, zůstává věnc ležet na stole a stárci (dívky i chlapci) si ho musí pohlídat, aby jim nikdo svíčku nezhasnul.

Dalšími menšími hodovými odlišnostmi, které stojí za zmínku, je například tradice v Archlebově, kde se při hodové obchůzce (zvaní na hody) sváží víno koňmi. Jeden milý dětský zvyk mají přes hody v Násedlovicích. Tam se děti ze školky vžijí do kůže stárků a krojované chasy a před školkou si postaví májku. Některé děti přijdou do školky v kroji, paní kuchařky upečou koláče a místo vína mají v pohárku ovocnou limonádu. V Žarošicích je zase zvyk takový, že v průběhu hodů mají sklepníci ve svých košťýrech bílý burčák místo bílého vína, jak je tomu v jiných v obcích.

Každé hody v každé obci jsou něčím zvláštní, něčím odlišné a všechny tolik bohaté na tradice. Ne nadarmo se říká, že je to o lidech, se kterými hodové zážitky přímo sdílíš.

7.7 Diskuze

Primárním cílem bakalářské práce bylo vymezit hlavní rozdíly v dodržování lidových zvyků a tradic v devíti obcích mikroregionu Ždánicko. K naplnění cíle přispělo pokládání výzkumných otázek hlavním představitelům všech devíti obcí a v určité míře jsem do výzkumu zapojila své vlastní zkušenosti.

Většina obcí na Ždánicku se i nadále pyšní folklorním bohatstvím a lidovými zvyky, které mohou pro návštěvníka regionu představovat zajímavý turistický cíl díky široké škále folklorních událostí. Tyto události postavené na lidových zvycích jsou v obcích propagovány různými způsoby. Nejběžnějším způsobem za pomoci plakátů, místního rozhlasu, internetových stránek obcí, pozvánek v rádiu, pozvánek v novinách nebo pomocí informačního televizního kanálu v dané obci. Jako komunikační prostředek mezi mladými lidmi se v posledních letech do popředí stále více dostávají sociální sítě. Ve městě Ždánice je nejrozšířenějším komunikačním prostředkem TIC, které slouží pro kohokoliv bez věkových rozdílů. Za posledních pár let došlo v obci Dražůvky a Dambořice k vytvoření tzv. video pozvánky na místní hody, která sklidila velký úspěch a přilákala nemalý počet nových návštěvníků.

Každá z devíti obcí v mikroregionu Ždánicko stále žije tzv. „hodovým“ životem, kdy samotné hody představují nejvýznamnější a nejoblíbenější událost v roce. Během těchto událostí se v každé obci dodržují určité unikátní tradice, se kterými není možné se setkat v jiné obci, a právě to dělá každou z nich jedinečnou. Nepočítaje vánoční nebo velikonoční zvyky, tak i masopustní zvyky nebo tradice na 1. máje, se stále těší mimořádné pozornosti obyvatel mikroregionu.

Lidové zvyky a tradice představují odkaz předků, jenž není pouhou podstatou naší existence, ale zároveň pro tento odkaz žijeme, jsme na něj hrdí, snažíme se ho uchovávat a předávat dalším generacím. Tato hrdost se odráží v činnosti několika spolků a sdružení, které v obcích fungují. Zejména se jedná o folklorní složky ve složení folklorních souborů, dětských folklorních souborů, krojované chasy nebo mužských a ženských pěveckých sborů. Do organizací některých tradičních událostí se aktivně zapojuje i farnost, SDH, sportovní sdružení, sdružení vinařů, myslivců nebo

zahrádkářů. Velkou měrou přispívá také veřejnost a to především rodiče dětí z folklorních souborů. V poslední řadě je důležitou složkou obec, tedy obecní nebo městský úřad. Bez financí by se totiž organizace takových událostí vůbec nemohla uskutečnit. Každá z obcí má formu finanční podpory jinou, ale smysl zůstává stejný. Pokud se jedná o místní spolky, které jsou zároveň organizátory, obec jim poskytne dotaci na uspořádání akce, v závislosti na množství aktivit nebo počet členů. Existují i takové události, jako je Májová veselice ve Ždánicích nebo SFFS v Dambořicích, které si úřad financuje sám.

Z výzkumu, který byl v rámci bakalářské práce proveden, je patrný jistý rozvoj lidových zvyků a tradic v rámci mikroregionu Ždánicko. Lidová kultura zažívá v této době svou renesanci, především z důvodu vzniku folklorních složek a folklorních událostí v obcích. Jak při rozhovoru podotkla starostka Násedlovic, paní Vlasta Mokrá *„Pokud není v obci nějaké folklorní těleso, ať už dětský folklorní soubor nebo jiný soubor, lidem se pak v tomto ohledu, nežije tak dobře.“*. Naštěstí v Násedlovicích, v Dambořicích, Ždánicích, Žarošicích, Uhřicích nebo i v Lovčicích s neexistencí folklorních souborů problém nemají. Tím lépe, pokud vzniká dostatek dětských folklorních souborů, jako je tomu ve všech uvedených obcích. Jsou to právě děti, kterým můžeme předávat naše zkušenosti.

Opačná je ale situace ve zbývajících třech obcích, Archlebově, Dražůvkách nebo Želeticích. Tam mají dotazovaní pocit, že udržování lidových zvyků a tradic upadá. Příčin může být hned několik. Z důvodu nedostatku stavebních ploch v Archlebově, kdy jsou mladé rodiny nuceny opustit vesnici, je v obci málo dětí, které by mohly lidovou tradici v budoucnu udržovat. To se odráží i na hodech, kdy je v současné době málo stárků (chlapců i dívek), kteří by se chtěli aktivně účastnit a společně s obcí hody zorganizovat. V Dražůvkách je například problém z důvodu malého zájmu mladých lidí místní hody pořádat. V Želeticích vidí jako největší problém snižující se návštěvnost folklorních událostí, kdy mezi hlavní důvody může patřit stárnutí populace, snižování počtu obyvatel, odcizení občanů nebo „soupeření“ spolků v obci.

Dotazovaní respondenti sdílí názor o potřebě zachovat nejvýraznější prvky lidové kultury dalším generacím, mohlo by se například v budoucnu jednat o vydání zpěvníků, hudebních nosičů, videonahrávek, publikací nebo pořádání odborných seminářů na toto téma. Stejně jako půjčování dětských i dospělých krojů hanáckého Slovácka od OÚ nebo MÚ, by mohlo být pro budoucí vývoj lidové kultury přínosem.

8 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala analýzou lidových zvyků a tradic v devíti obcích mikroregionu Ždánicko. Mezi zkoumané obce patřila obec Archlebov, Dambořice, Dražůvky, Lovčice, Násedlovice, Uhřice, Žarošice, Ždánice a Želetice.

Lidové zvyky a tradice v těchto obcích byly předmětem pro vyvození hlavního cíle bakalářské práce, tedy určení rozdílů v udržování těchto tradic. Kromě cílů byl nastíněn taktéž stručný průběh, podílející se subjekty nebo propagace událostí lidové kultury. Všechny tyto informace byly získány díky kvalitativnímu výzkumu, pomocí devíti rozhovorů s představiteli jednotlivých obcí. Velkou roli v popisu lidového bohatství mikroregionu Ždánicko sehrály také mé vlastní zkušenosti.

V mikroregionu Ždánicko přetrvávají dodnes lidové tradice svým každoročním přirozeným rytmem a jen málo pozměněným obsahem, a jsou nedílnou součástí obcí ve zmíněném mikroregionu. Obyvatelé na Ždánicku dodnes zachovávají zvyky velikonočního, adventního, vánočního, i novoročního cyklu a většina z nich jsou stále živé, ovšem ne do takové míry, jako byly kdysi. V jednadvacátém století to ale není nic neočekávaného. Nutno říci, že některé zvyky a tradice byly v průběhu let přerušeny a znovu obnoveny. Geografická blízkost obcí má za důsledek mnoho stejných nebo podobných zvyklostí. Avšak součástí mikroregionu Ždánicko jsou taktéž obce, které skrývají jedinečnost a unikátnost v pro ně specifických tradicích a zvycích.

Práce byla rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Zatímco v teoretické části byly definovány hlavní pojmy, týkající se lidové kultury, zvyků, tradic, folkloru nebo regionu, praktická část byla zaměřená na jednotlivé zvyky a tradice, uchované v mikroregionu Ždánicko a na rozdíly v jejich udržování. Mimo samotnou analýzu a interpretaci výsledků je v praktické části popsán cíl výzkumu, metodologie, technika a lokalizace sběru dat.

Nejrozšířenějšími tradicemi ve všech obcích jsou hody, ostatky, pálení čarodějnic, zvyklosti na 1. máje, velikonoční zvyky nebo tradice spojené s oblíbeným adventem. Zároveň byly zjištěny i málo známé a specifické tradice, mezi které mimo jiné patří

Vítání jara a Dožínky v Násedlovicích, tradiční pondělní Skládka v Dambořicích, Petropavelské slavnosti a válení dýní na ostatkové zábavě v Lovčicích nebo Košt klobásků a Zlatá sobota v Žarošicích. V dodržování všech tradic v mikroregionu, hrají velkou roli místní spolky a sdružení, především folklorního typu, kteří se podílí zároveň s obcí na organizaci. Svou účastí na událostech ale pomáhá v dodržování tradic taktéž veřejnost všech věkových kategorií, nebo návštěvníci z okolních obcí.

V minulosti nahrazovaly lidové zvyky a tradice obyvatelstvu kalendář. Lidé se orientovali podle přírody a s ní spojených rituálů, tradic a zvyků. V dnešním uspěchaném světě se lidé orientují víceméně jen podle diáře. Avšak stále existují na venkově lidé, kteří se díky lidovým zvykům a tradicím dokáží těšit na každé období v roce, které sebou přináší právě některou z tradic. Pro velkou část populace je podzim nejméně oblíbeným ročním obdobím. Pro folkloristy, stárky a vesnické obyvatelstvo je podzim období hodů a jiných folklorních slavností, a to je hlavní důvod proč se na podzim těšit. K tomu, aby se tak mohla cítit i budoucí generace, je zapotřebí tyto prvky lidové kultury předávat dál a vyvolávat v okolním světě zájem o tuto problematiku.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

9.1 Tištěné zdroje

ADÁMEK, Josef. *Dambořice: zpět ke kořenům*. Vyd. 1. V Brně: Muzejní a vlastivědná společnost pro Obec Dambořice, 2014. Vlastivědná knihovna moravská. ISBN 978-80-7275-097-9.

BENEŠ, Josef. *Základy muzeologie*. Opava: Open Education, 1997. ISBN 80-901-9743-4.

BÍLOVSKÝ, Oldřich. *Čtení o Uhřicích*. Vyd. 1. V Uhřicích, 2006. ISBN 80-239-7289-8.

BREŠOVÁ, Jitka. *Kulturní dědictví*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. ISBN 978-80-7375-752-6.

BROUČEK, Stanislav a Richard JEŘÁBEK (eds.). *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Vyd. 1. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1450-2.

ČUDRNÁKOVÁ, Klára. *Z historie Dražůvek*. Břeclav: Petr Brázda, 2011. ISBN 978-80-87387-06-1.

FLODR, František. *Dambořice: minulost a současnost ve světle kronik : [460 let od povýšení na městečko]*. Dambořice: Obec Dambořice, 1994.

FROLEC, Václav. *Prostá krása: deset kapitol o lidové kultuře v Čechách a na Moravě*. Praha: Vyšehrad, 1984.

GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP (eds.). *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4368-4.

HRUBÁ, Věra. (2012): Ždánický kraj. *Ždánický zpravodaj*. 51(6).

CHALABALA, František. Hody. *Ždánický zpravodaj*. 2003, (10), 1.

JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Marketing v cestovním ruchu: jak uspět v domácí i světové konkurenci*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4209-0.

JOHN R. HALL, MARY JO NEITZ AND MARSHALL BATTANI., John R. Hall, Mary Jo Neitz and Marshall Battani., Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Sociology on Culture*. London [u.a.]: Routledge, 2003. ISBN 04-152-8484-8.

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Zuzana KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ. *Region a regionální vědy: (vybrané sociální, kulturní a environmentální aspekty)*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008. ISBN 978-80-7408-009-8.

KARLÍČEK, Miroslav. *Základy marketingu*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4208-3.

KOBZA, Václav. *Želetice: 1131-2001 : 870 let*. Želetice: Obec Želetice, 2003. ISBN 80-861-5226-X.

KOBZINKOVÁ, Marcela (ed.). *Násedlovice v obrazech*. Vyd. 1. Násedlovice: OÚ Násedlovice ve spolupráci s vydavatelstvím Petr Brázda, Břeclav, 2005, 83 s. ISBN 80-239-5201-3.

KOKAISL, Petr. *Základy antropologie*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. ISBN 978-80-213-1722-2.

KOS, Bohumil. *Lidové a společenské tance*. 6., dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973.

KOTÍK, Vladimír. *Z minulosti Ždánic*. Ždánice: Město Ždánice, 2010. ISBN 978-80-254-6691-9.

KREJČÍ, Tomáš. *Regionální rozvoj: teorie, aplikace, regionalizace*. V Brně: Mendelova univerzita, 2010. ISBN 978-80-7375-414-3.

KYJOVSKO: *lákavé, poutavé, vstříc turistům*. Kyjov: Město Kyjov, 2007. ISBN 978-80-254-0033-3.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *České lidové kroje*. Praha: Práce, 1994. ISBN 80-208-0328-9.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. Praha: Petrklíč, 2008. ISBN 978-80-7229-171-7.

Malý etnologický slovník. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011. ISBN 978-80-87261-70-5.

NÁVRATOVÁ, Jana, Roman VAŠEK a Jana BOHUTÍNSKÁ. *Tanec v České republice: definice, historie, financování, legislativa, sociální problematika, školství, reflexe oboru*. Praha: Institut umění - Divadelní ústav, 2010. ISBN 978-80-7008-241-6.

NOVÝ, Ivan a Alois SURYNEK. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2006. Manažer. ISBN 80-247-1705-0.

Obec Násedlovice dříve a dnes. Brno: Pro obec Násedlovice vydalo vydavatelství F.R.Z. agency s.r.o., 2015. ISBN 978-80-87332-91-7.

PECHÁČEK, Stanislav. *Lidová píseň a sborová tvorba: hledání kořenů.* Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1830-2.

PEOPLES, James G. a Garrick Alan BAILEY. *Humanity: an introduction to cultural anthropology.* Tenth Edition. Stamford, CT: Cengage Learning, 2015. ISBN 12-857-3337-1.

REDLICOVÁ, Radka. *Regionální ekonomika pro bakalářské studium: Regional economy for bachelor studies.* Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-100-0.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů.* Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.

RYGLOVÁ, Kateřina, Michal BURIAN a Ida VAJČNEROVÁ. *Cestovní ruch - podnikatelské principy a příležitosti v praxi.* Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4039-3.

STOREY, John. *Cultural theory and popular culture: an introduction.* 4th ed. New York: Pearson Prentice Hall, 2006. ISBN 978-013-1970-687.

SŮVOVÁ, Ladislava. *Naše tradice.* Praha: L. Sůvová, 2013. ISBN 978-80-905531-0-1.

SYNEK, František. *Lidové tance na Kyjovsku: metodický materiál.* Hodonín: Okresní kulturní středisko, 1985.

SYNEK, František. *Frajárka z Kyjovska: portrét kraje mých snů.* 1. vyd. Svatobořice-Mistřín: Vydavatelství Synek František, 2003.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry.* Olomouc: Rubico, 2009. ISBN 978-80-7346-096-9.

TIMOTHY, Dallen J. *Cultural heritage and tourism: an introduction.* Buffalo: Channel View Publications, c2011. Aspects of tourism texts. ISBN 18-454-1178-1.

TYLLNER, Lubomír. *Tradiční hudba: hledání kořenů.* Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky, 2010. ISBN 978-80-87112-43-4.

VEČERKOVÁ, Eva. *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře.* V Praze: Vyšehrad, 2015. Kulturní historie. ISBN 978-80-7429-627-7.

VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis.* Ve Ždánicích: Jakub Vrbas, 1930.

WOLF, Josef. *Člověk a jeho svět*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-718-4871-9.

Žarošice: minulost a současnost vesnice v oblasti Ždánického lesa. 1. vyd. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1986. Vlastivěda moravská.

Ždánice: mapa města: Infocentrum Ždánice, 2013, 1 leták. Složený list.

Ždánický les a Politaví: setkávání minulosti s přítomností. 2004. Vyd. 1. Brno: Dobrovolný svazek obcí Ždánický les a Politaví s vydavatelstvím Petr Brázda, 105 s. ISBN 80-239-4660-9.

ŽIDLICKÝ, Vladimír. 2011. *Kyjovsko: lidé, kroje, tradice*. Brno: Atelier Zidlicky, 399 s. ISBN 978-802-5499-207.

ŽIŽKA, Miroslav. *Hospodářský rozvoj regionů: vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-131-4.

9.2 Elektronické zdroje

Dambořice [online]. Dambořice, c2009-2016 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: www.damborice.cz

Dožínky v Násedlovicích byly letos bohaté. *Hodonínský deník.cz* [online]. 2007 [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: http://hodoninsky.denik.cz/kultura_region/dozinky_20070806.html

Folklorní soubor Salajka Dambořice [online]. Dambořice, c2009 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.salajka-damborice.wz.cz>

Fotogalerie - kulturní a společenské akce. *Ždánice: Oficiální stránky města* [online]. 2015 [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: http://www.muzdanice.cz/ZD_akce.htm

Fotogalerie: Ostatky 2016. *Obec Uhřice: oficiální stránky* [online]. 2016 [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: <http://www.uhrice.cz/album.php?id=6>

Hody Lovčice 2015. *Mužský sbor Lovčice* [online]. 2015 [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: <https://www.mslovcice.cz/hody-lovcice-2015>

Informační portál obce Archlebov [online]. Archlebov, c2007-2016 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: <http://www.obecarchlebov.cz>

Kulturní dědictví [online]. [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: www.kulturnidedictvi.cz

Lovčice [online]. Lovčice, c2016 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: www.lovčice.cz

Obec Želetice [online]. Želetice, c2016 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: www.zeletice.cz

Setkání mužských sborů. *Želetické obrázky* [online]. 2014 [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: http://zeletice.hys.cz/index.php?a=fotogalerie/setkani-muzskych-sboru-7.cervna-2014&hcm_gal1p=3#hcm_gal1

Soutěžní festival folklorních souboru Dambořice [online]. Dambořice, c2016 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: www.festivaldamborice.cz

Václavské hody. *Obec Dražůvky: oficiální webová stránka obce* [online]. 2015 [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: <http://www.drazuvky.cz/galerie/2016/vaclavske-hody-25-2792015>

Žarošice [online]. Žarošice, 2016 [cit. 2016-11-20]. Dostupné z: www.zarosice.cz

10 SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
CHKO	Chráněná krajinná oblast
OÚ	Obecní úřad
MÚ	Městský úřad
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SFFS	Soutěžní festival folklorních souborů
TIC	Turistické informační centrum

11 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Symbol mikroregionu Ždánicko	30
Obr. 2: Ukázka zpěvu zavádka z obce Archlebov	36

12 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Zvolení respondenti	42
Tabulka 2: Společné zvyky a tradice	44
Tabulka 3: Zvyky a tradice ve většině obcí	46
Tabulka 4: Specifické zvyky a tradice	51
Tabulka 5: Hodový harmonogram	54

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Seznam otázek pro účely kvalitativního výzkumu

Příloha B: Rozhovory s jednotlivými respondenty

Příloha C: Tabulka výsledků z rozhovorů

Příloha D: Příloha fotografií

14 PŘÍLOHY

Příloha A: Seznam otázek pro účely kvalitativního výzkumu

1. Jaké lidové zvyky a tradice se dodržují ve Vaší obci?
2. Které subjekty se podílí na uskutečňování těchto tradic?
3. Jak se obec finančně podílí na uskutečňování těchto tradic?
4. Myslíte si, že některá z tradic nebo zvyků je typická pouze pro Vaši obec oproti dalším obcím ležících v mikroregionu Ždánicko?
5. Můžete tuto tradici blíže specifikovat?
6. Existují ve Vaší obci regionální události, na kterých se podílí všechny nebo část obcí v rámci mikroregionu Ždánicko?
7. Jaké komunikační prostředky jsou využívány k propagaci těchto událostí?
8. Myslíte si, že se ve Vaší obci lidové zvyky a tradice spíše rozvíjí nebo dochází k jejich úpadku?
9. Chtěl/a byste dodat cokoliv tématu?

Příloha B: Rozhovory s jednotlivými respondenty

Rozhovor s bývalým členem kulturní komise na OÚ, panem Michalem Závodným, z obce Archlebov

1. Jaké lidové zvyky a tradice se dodržují ve Vaší obci? Z těch lidových zvyků a tradic bych zmínil především slavnosti. Z těch největších slavností vždy byly a jsou v dědině hody. U nás v Archlebově to bylo tak, že historicky byly hody na svátek sv. Šebastiána a Rocha, tedy v srpnu. Poté když přišel Josef II., tak nakázal, aby se slavily hody v jednom termínu, tedy třetí neděli v říjnu. Hodům se říkalo císařské hody. Ale lidé v Archlebově si nechali i hody v srpnu, i v říjnu. Slavili tedy hody malé i velké. V roce 1919 se radní v Archlebově rozhodli, že nebudou slavit hody na císařské hody (třetí neděli v říjnu) ale na republikánské hody (čtvrtou neděli v říjnu). Potom ale v roce 2001 přišla změna. Tím že jsme neměli a nemáme kulturní dům, začaly se hody slavit v létě, v srpnu. Hody jsou tedy hlavní slavnost. Není to pravidlem, ale pod patronátem charity chodí děti v lednu na Tři krále. Taktéž se dělá tradiční zpívání na Štěpána v kostele u jesliček. Mnoho akcí je napojeno na církevní tradice. Přes Velikonoce chodí malí kluci s hrkačema a vrkačema. Důležité je také zmínit rýsování kraslic, které učila Paní Poláčková. Bývají taktéž různé plesy nebo besedy u cimbálu. Občas obec pořádá i dětské hody, které jsou pod patronátem obce stejně jako velké hody. Na dětských hodech si pak děti vyzkoušeli vše od nástupu, přes tanec, zavádku, až po chození pro klobouky.

2. Které subjekty se podílí na uskutečňování těchto tradic? Každopádně obec, mužský sbor, rodiče dětí z dětského folklorního souboru Archlebjánek nebo spolek

dobrovolní hasiči. Většinou se jedná ale o jednotlivce, kteří něco uspořádají. Nesmím opomenout farnost, která v udržování tradic hraje důležitou roli.

3. Jak se obec finančně podílí na uskutečňování těchto tradic? V rámci obce jde největší procento výdajů na uspořádání hodů. Zajišťují občerstvení, financování muziky.

4. Myslíte si, že některá z tradic nebo zvyků je typická pouze pro Vaši obec oproti dalším obcím ležících v mikroregionu Ždánicko? Co se týče těch tradic na hody, tak si myslím, že jsme jediná obec v mikroregionu, ale nejen v mikroregionu ale i širším okolí, která sváží víno koňmi. Dnes jsme asi už poslední dědina, která v této tradici pokračuje. Potom jsme jedni z mála, co máme na hody zavádku. Mají ji taktéž v Želeticích. Začala i v jiných obcích ale ta hlavní tradice se drží jen u nás. Došlo sice k nějakým změnám, co se týče zavádění, ale zavádění na hody na parket je v Archlebově stále aktuální.

5. Můžete tuto tradici blíže specifikovat? viz otázka 4

6. Existují ve Vaší obci regionální události, na kterých se podílí všechny nebo část obcí v rámci mikroregionu Ždánicko? V Archlebově jsme právě limitováni tím, že nemáme kulturní dům na uspořádání akcí. Všechny akce musí směřovat na léto. Co se týče hodů, tak nějaké navštěvování přespolních není u nás moc rozšířené. Ale například můžu zmínit regionální přehlídku mužských sborů, když se setkávají každý rok v jiné obci a zástupci jsou mužské sbory ze všech obcí v mikroregionu Ždánicko.

7. Jaké komunikační prostředky jsou využívány k propagaci těchto událostí? V dnešní době je nejvíce rozšířena sociální síť (Facebook), vyhlášení pozvánky rozhlasem, plakáty, vyhlášení pozvánky radiem. V Archlebově nefunguje mailová skupina, a myslím, že by to stálo za to. Týká se to hlavně těch, co nemají Facebook, ale alespoň e-mailovou adresu. Co například dělám já osobně, tak rozešlu pár SMS zpráv, což taky slouží k propagaci.

8. Myslíte si, že se ve Vaší obci lidové zvyky a tradice spíše rozvíjí nebo dochází k jejich úpadku? To je těžká otázka. Ale Je období kdy to jde dolů, pak zase nahoru. Právě teď je období, kdy to jde dolů. Je to hlavně o generacích. V Archlebově teď chybí generace dětí, co by se folkloru chtěly věnovat. Je to hlavně o jedincích. Na hodech to jde nejvíce vidět. Ale například pár starších chlapů se stále každou neděli schází v rámci mužského sboru, kdy si zazpívají a těší mě, že se to ještě stále drží. Právě nedostatek stavebních prostorů, nedostatek mladých rodin a tím pádem nedostatek dětí vede k úpadku tradic. Co se týče masopustu, tak tím, že se do organizování zapojili i hasiči, se to stále drží. Na Velikonoční pondělí jsme dřív chodili ve vyšíváných košilích, tento zvyk se ale nedochoval.

9. Chtěl/a byste dodat cokoliv tématu? Archlebov býval hodně pokrokový. Například jsme měli první kroj, nikde v okolí ten kroj nějak moc nebyl. Rodiče dětí si řekli, že my ten kroj chceme taky a začali si ho pro děti pořizovat. Takže v těch 70. letech chtěli všichni kroj, jako byl u nás. To se týká například i mužského sboru, taktéž vznikl

první u nás a to ve 20. století. Okolní dědiny založily mužské sbory až ve 21. století. Právě teď jsou okolní dědiny aktivnější v tom, že mají zázemí mladých rodin a dětí.

Rozhovor se členkou kulturní komise na OÚ, paní Ivanou Matulovou, z obce Dambořice

1. Jaké lidové zvyky a tradice se dodržují ve Vaší obci? Každoročně se u nás pořádají Martinské_hody, které se slaví 3 dny. Každý den se začíná pochůzkou stárků za doprovodu DH Dambořanky po vesnici, při které stárci zvou občany na večerní hodovou zábavu a pondělní skládku. Večer se uskuteční hodová zábava pod vedením stárků a sklepníka. V neděli odpoledne probíhá mše svatá v kostele sv. Martina, po ní následuje „komáří sólo“ neboli krojované odpoledne s malými dětmi v Katolickém domě. Večer je opět hodová zábava. V pondělí večer se vždy uskuteční tradiční pondělní Skládka, která je zároveň nejslavnostnějším večerem hodů. Čtveřice stárků společně se sklepníkem nesou dary představitelům obce (starosta, členové zastupitelstva, zástupci obou farností a zástupci všech organizací v obci) a vítají je na hodech básničkami. V závěru jsou všechny ženy, dívky vyzvány k tanci samotnými stárky, kdy si společně se stárkem připijí a zaplatí za tanec. Celá skládka je ukončena vyhlášením sóla „véboru“. Tato tradiční Skládka je raritou pouze u nás a udržuje se už mnoho let. Na konci října u nás bývá Kateřinská zábava. Jedná se o tradiční, veselou a veřejností oblíbenou zábavu s dámskou volenkou se sólem kateřinkového a zástěrkového krále. Masopust se v Dambořicích také stále dodržuje, a jedná se o průvod masek za doprovodu hudby po vesnici, kdy masky zvou všechny občany na večerní ostatkovou zábavu, která se uskuteční v KD. Večer se hodnotí nejlepší masky večera, které vyhrávají hodnotné ceny. Během večera také probíhá tradiční pochování basy, při které se vzpomíná, co vše loňský rok přinesl. Tímto končí zábavy a zahajuje se půst. Na Velikonoce se koná tradiční Velikonoční zábava a koná se pravidelně na velikonoční neděli. Taktéž pálení čarodějnic má v Dambořicích bohatou tradici. Tato událost se pořádá 30. dubna každého roku. Začíná se průvodem čarodějnic obcí za doprovodu bubny. Přichází se na víceúčelový areál, kde se zapálí vatra a symbolicky zapálí čarodějnice. Poté následuje diskotéka, různé soutěže a hry pro děti, které jsou zakončeny ohňostrojem. Do rána staví mládenci svým děvčatům u domu omašlené májky na důkaz lásky. Po ukončení sběru hroznů ve vinicích, většinou v říjnu, se pořádá večerní zábava. Během večera je tradiční zarážení hory a hotaři hlídají vinohrady, ze kterých jim lidé kradou hrozny. Pokud jsou hotařem chyceni, jsou odvedeni do šatlavy, kde musí zaplatit za ukradený hrozen. Vrcholem večera je tombola, kde hlavní cenou je velký hrozen, který se skládá z dílčích malých hroznů. Co se týče křesťanských zvyků, tak máme v Dambořicích Pouť k červenému kříži. Poutníci jdou lesem k Červenému kříži, kde probíhá mše. (Dřevěný kříž vyrobil a věnoval místní řezbář p. Levíček). Když nastane čas vánoční, na začátku adventu je tradiční vánoční jarmark se zpíváním koled a rozsvícením vánočního stromu, kdy děti dostávají mikulášskou nadílku.

2. Které subjekty se podílí na uskutečňování těchto tradic? Obecní úřad (kulturní komise), folklórní soubor Salajka společně s mužským a ženským sborem, Sbor dobrovolných hasičů, TJ Sokol, Sdružení vinařů, Myslivecké sdružení, Společnost KD.

3. Jak se obec finančně podílí na uskutečňování těchto tradic? Některé akce dotuje celé (festival, ples, vinobraní), finanční spoluúčast - Martinské hody.

4. Myslíte si, že některá z tradic nebo zvyků je typická pouze pro Vaši obec oproti dalším obcím ležících v mikroregionu Ždánicko? Již zmiňovaná tradiční pondělní Skládka a dále Soutěžní festival folklórních souborů.

5. Můžete tuto tradici blíže specifikovat? SFFS (nejen v okolí, ale vůbec jediný soutěžní festival FS v celé ČR). Je pořádán každé dva roky a jedná se o třídní folklórní svátek. V pátek je festival zahájen stavěním máje před Obecním úřadem se zpíváním mužských a ženských pěveckých sborů. V sobotu je průvod obcí všech účastníků festivalu a poté vystoupení dětí a dalších hostů. Večer začíná hlavní pořad „Soutěž folklórních souborů“, kdy přihlášené soubory musí předvést pásmo na předem vyhlášené téma. Celou soutěž hodnotí pozvaní vzácní hosté. Neděle bývá v duchu vystoupení zahraničních souborů a festival je vždy ukončen nějakým zajímavým programem (Hradišťan, VUS Ondráš, Dívčí válka Ringo Čecha)

6. Existují ve Vaší obci regionální události, na kterých se podílí všechny nebo část obcí v rámci mikroregionu Ždánicko? Ano, ples mikroregionu, který je každý rok pořádán jiným členem mikroregionu.

7. Jaké komunikační prostředky jsou využívány k propagaci těchto událostí? Obecní webové stránky, Český rozhlas Brno (krojovaný ples), Proglas (sponzor SFFS), rádio JIH.

8. Myslíte si, že se ve Vaší obci lidové zvyky a tradice spíše rozvíjí nebo dochází k jejich úpadku? Tradice se snažíme udržovat, například Vinobraní. Tuto tradici jsme obnovili po několika letech. Nyní se konala třetím rokem. Tak jako v jiných vesnicích je spousta tradic, které mírně upadají, ale my se snažíme dělat vše proto, abychom je udrželi na dobré úrovni.

9. Chtěl/a byste dodat cokoli k tématu? Jsem ráda, že v kulturní komisi pod obcí Dambořice je polovina mladých členů, kteří se podílejí na pořádání kulturních akcí. Díky tomuto věřím, že v Dambořicích tyto zvyky a tradice se budou udržovat i v dalších letech.

Rozhovor s aktivním představitelem folkloru, panem Markem Hojačem, z obce Dražůvky

1. Jaké lidové zvyky a tradice se dodržují ve Vaší obci? Jako největší tradici považují tradiční Svatováclavské hody, které už se tam konají několik let, ovšem s desetiletým přerušením. Další tradicí je zpívání u vánočního stromu. Chtěl bych blíže specifikovat hody, které začínají pátkem. V pátek se staví mája, kdy většinou přijíždí mužský sbor ze Želetic. Večer se pak koná menší košt vína s cimbálovou muzikou, kdy se zábava koná do ranních hodin. V sobotu se u nás chodí pro klobouky, což je možná jiné než v jiných obcích v mikroregionu Ždánicko, kde se chodí pro klobouky v neděli. Jde se tedy průvod ke stárkám, kde si kluci vyzvednou své stárky a taky klobouky, protože si je u nich nechali už z pátku na sobotu. Poté jdou průvodem ke starostce, kde požádají

o povolení hodů, zatancují, zazpívají a jdou zvát celou dědinu na hody. Večer je hodová zábava. Zábava je s dechovou hudbou a kolem půlnoci se konají sóla pro stárky, sklepníky nebo starostu. V neděli dopoledne je pak hodová mše a po obědě jsou ještě dozvuky s cimbálovou muzikou.

2. Které subjekty se podílí na uskutečňování těchto tradic? Naše obec je malá, tudíž nemáme žádné sdružení, organizace nebo spolky jako jsou hasiči, fotbalisti aj. Na organizaci se tedy podílí většinou obec.

3. Jak se obec finančně podílí na uskutečňování těchto tradic? Finančně se podílí více než uspokojivě. Stárci, kteří hody pořádají, si platí jen něco, třeba víno. Muziku nebo občerstvení platí obec.

4. Myslíte si, že některá z tradic nebo zvyků je typická pouze pro Vaši obec oproti dalším obcím ležících v mikroregionu Ždánicko? Ne myslím, že ne.

5. Můžete tuto tradici blíže specifikovat? viz otázka 4

6. Existují ve Vaší obci regionální události, na kterých se podílí všechny nebo část obcí v rámci mikroregionu Ždánicko? Nemáme u nás kulturní dům, kde by se konal například ples mikroregionu Ždánicko, tak se alespoň jednou za čas koná v podzimních nebo zimních měsících mikroregionální zabijačka.

7. Jaké komunikační prostředky jsou využívány k propagaci těchto událostí? Plakáty, cedule před dědinou nebo za dědinou, sociální sítě, rádio, internet. Minulý rok jsme vytvořili propagační video našich hodů, což souviselo i s nově vybudovanou stezkou. Takže ve videu jsme jezdili v krojích na kolech a propagovali naše nadcházející hody.

8. Myslíte si, že se ve Vaší obci lidové zvyky a tradice spíše rozvíjí nebo dochází k jejich úpadku? Myslím, že je to úpadek spíš ve smyslu přístupu těch mladých lidí k hodům. Ty hody někdo musí organizovat, dovézt máju, zajistit víno, bavit přespolní návštěvníky na zábavě ale nejen je, ale i místní. Jenže oni si myslí, že se vše udělá ze dne na den, že se naučí zpívat, tancovat přes noc, že mája se doveze sama, sama se postaví. A když pak ostatní vidí přístup mladých stárků, začne je to bavit k nám na hody jezdit a tím to do budoucna upadne.

9. Chtěl/a byste dodat cokoliv tématu? Ne nechtěl. Děkuji

Rozhovor s účetní a matrikářkou, paní Soňou Konečnou, z obce Lovčice

1. Jaké lidové zvyky a tradice se dodržují ve Vaší obci? Nejdůležitější zvyk jsou hody, o kterých bych ráda řekla něco víc. V Lovčicích se dodržují císařské hody, třetí říjnovou sobotu. Rozdíl oproti jiným obcím je takový, že se nestaví májky, ale dávají se věnce nad vstupní dveře, jak u stárka, tak u stárky. Věnce se dávají taktéž na obecní úřad nebo na kulturní dům. V pátek se právě aranžují a přidělávají věnce, v sobotu dopoledne chodí chasa s muzikou po dědině zvát na hody, večer je hodová zábava na kulturním domě. Stárci být můžou a nemusí, když nejsou, není to tragédie, protože máme velkou krojovanou chasu. Takže na zábavě se starají o zábavu a o program

a sejde se jich tam něco kolem 30. V neděli ráno je hodová mše svatá, kde se také chodí v kroji. Ve 3 hodiny odpoledne jde hodový průvod ke stárce i stárkovi, pak se jde na obecní úřad ke starostovi, dále na kulturní dům. U nás je zvyk, že se nese od stárky hodový věnec, na nosítkách. Vevnitř je svíčka, a na hodovém zakončení v neděli je věnec položený na stole, ale chasa nebo stárce si to musí hlídat, aby jim svíčku nikdo nesfoukl. Děti tam mají taneční vystoupení nebo se tančí zavádka. Oficiálně ale to už zábava není, je to spíš takové zakončení hodů. Masopust bývá také, po obci chodí maškarní průvod. Důležitou složkou je tady mužský pěvecký sbor, kteří předvádí šablový tanec, stejně jako např. v Želeticích. Večer je zábava, pořádající sborem dobrovolných hasičů. Na zábavě je důležité pochovávání basy se smutečním průvodem a po pochovávání basy nastává válení dýní. Podstatou je, že jak tancují páry, některé masky je shodí na zem a dalším párům tak podráží nohy. Co se týče velikonočních zvyků tak tu není nic zvláštního, co by nebylo nikde jinde, v pondělí se chodí po pomlázce. Na Vánoce děláme už počtvrté předvánoční jarmark, kdy obyvatelé, kteří něco vyrábí, tak mají svůj stánek. U toho se rozsvěcuje vánoční stromek a je to v obci velmi populární zvyk. Co se týče pálení čarodějnic, tak v obci si pálení čarodějnic pořádá škola, v rámci školy pro své žáky. Co je ale ovšem velmi pěkný a stále dochovaný zvyk, je to, že 30.4. se před obcí staví mája, a v noci roznáší kluci májky pro své dívky. Důležité je zmínit petropavelské slavnosti, konající se poslední víkend v červnu. Tyto slavnosti bývaly dříve hody ale po zavedení císařských hodů v říjnu, se dochovala alespoň petropavelská zábava. Zábavu pořádají hasiči, a odpoledne je tzv. petropavelský výlet, kdy tu vystupuje např. dětský soubor Lovečánek nebo se tancuje beseda, někdy vystoupí i mažoretky. Večer je letní noc. Plesy v Lovčicích moc nepořádáme.

2. Které subjekty se podílí na uskutečňování těchto tradic? Sbor dobrovolných hasičů, zapsaný spolek Habřeci a obec.

3. Jak se obec finančně podílí na uskutečňování těchto tradic? Obec dává dotace. Spolku Habřeci dává na hody 10 000 Kč. Co se týče masopustu, tak jsme přispívali hasičům 5000 Kč. Folklorní soubory v Lovčicích dostali dotaci z EU na obnovení krojů.

4. Myslíte si, že některá z tradic nebo zvyků je typická pouze pro Vaši obec oproti dalším obcím ležících v mikroregionu Ždánicko? Myslím si, že určitě válení dýní n a ostatkách.

5. Můžete tuto tradici blíže specifikovat? viz otázka 1

6. Existují ve Vaší obci regionální události, na kterých se podílí všechny nebo část obcí v rámci mikroregionu Ždánicko? Ples mikroregionu nebo setkávání mužských sborů.

7. Jaké komunikační prostředky jsou využívány k propagaci těchto událostí? Webové stránky obce, plakáty, vývěsky, sociální sítě, rozhlas

8. Myslíte si, že se ve Vaší obci lidové zvyky a tradice spíše rozvíjí nebo dochází k jejich úpadku? Já si myslím, že se zvyky a tradice udržují. Například v souboru Habřeci je o folklor zájem, je tam hodně mladých lidí, vystupují na krojovaných plesech

v krojích. I v dětském folklorním souboru Lovečánek je dost dětí. Je vidět i na zábavách, že mladí tancují, umí to a baví je to. Takže bych řekla, že se spíš zvyky a tradice rozvíjí.

9. Chtěl/a byste dodat cokoliv tématu? Myslím, že ne děkuji.

Rozhovor s paní starostkou obce Násedlovice, Vlastou Mokrou

1. Jaké lidové zvyky a tradice se dodržují ve Vaší obci? Velmi oblíbený zvyk je lampionový průvod. Který se koná 28. října. Večer zhasneme hlavní světla, obyvatelé vyzdobí předzahrádky dýněmi. Na konci přijdeme k hasičce, kde je ohniště, občerstvení a ohňostroj a letos se tam sešlo kolem 250 lidí. Děláme Dožínkovou zábavu, jednou za dva roky. Největší událostí jsou svatomartinské hody. Jeden rok hody pořádá obec, další rok hasiči. Jeden takový krásný zvyk je ten, že děti ve školce, když jsou u nás v Násedlovicích hody, tak staví májku před školkou, kuchařky napekly i koláče, místo vína si připíjejí se šňávou, většina mají i krojky. Obec pořádá také kateřinskou zábavu, která se koná každý rok před adventní nedělí. Zvykem je, že se o půlnoci skotí mája, která stojí uprostřed sálu. Což znamená začátek půstu. Muži ji táhnou ven, ženy do sálu. U toho se hraje pohřební píseň, a nastává menší tahanice o máju. Až se mája vyhodí ven ze sálu, nastává jakoby půst ale ne, že by všichni zúčastnění odešli domů, muzika stále hraje. Za zmínku stojí dětský soubor Násedlováček. Děti se kromě tanců z hanáckého Slovácka, učí i Slovenské tance pod vedením jejich vedoucí ze Slovenska. Učí je to proto, aby měli o folkloru širší vědomí. Obec je podporuje tak, že když na obci jsou ženy na veřejně prospěšné práce, zajistili jsme, aby dětem ušily krojky. Za novodobou tradici můžeme považovat závody automobilů do vrchu. Tato tradice oslaví již 17. ročník. Dříve ještě probíhal velký mexický koloběžkový závod, který začal v roce 2001. Byla to velká legrace, protože na vlastnoručně vyrobených koloběžkách, museli plnit různé úkoly. Tato tradice se však nedochovala. Masopust u nás probíhá také, pořádají ho fotbalisti. Na Velikonoce mládež chodí s hrkačema a vrkačema, bývá košť vína, který se koná jednou za dva roky. Jeden rok se koná u nás a v Archlebově, další rok v Uhřicích. V pondělí chodí kluci na šlaháčku. Vánoční zvyky máme například zpívání u vánočního stromu nebo živý betlém. Pálení čarodějnic u nás bylo, ale nedochovalo se.

2. Které subjekty se podílí na uskutečňování těchto tradic? Spolek včelařů ze Žarošic, Uhřic a Násedlovic, TJ Moravia (fotbalisté), Myslivecké sdružení OBORA, Český svaz zahrádkářů a Sbor dobrovolných hasičů. Všech těchto 5 organizací se podílí na uskutečňování výše zmíněných tradic.

3. Jak se obec finančně podílí na uskutečňování těchto tradic? Je to různé. Když jsou hody, tak se jedná o nejdražší záležitost. Obec platí muziku. Avšak jak jsem zmínila, jeden rok hody pořádají hasiči, další rok obec. Když hody pořádají hasiči, dáváme jim příspěvek 10 000 Kč na hudbu.

4. Myslíte si, že některá z tradic nebo zvyků je typická pouze pro Vaši obec oproti dalším obcím ležících v mikroregionu Ždánicko? Určitě dožínky nebo vítání jara.

5. Můžete tuto tradici blíže specifikovat? Dožínky bývají jednou za dva roky. Je tam hospodář a hospodyně, dřív jsem to dělala já, ale už to dělá někdo jiný. Program obsahuje dětské tance Násedlováčku, účastní se krojovaná chasa. Po dožínkovém pásmu následuje zábava. Koná se to ve venkovních prostorech v letních měsících. Někdy v červenci, někdy v srpnu. Co se týče vítání jara, tak si soubor Násedlováček připraví pásmo, které se koná před obecním úřadem, kde se hází Morena dolů po vodě.

6. Existují ve Vaší obci regionální události, na kterých se podílí všechny nebo část obcí v rámci mikroregionu Ždánicko? Ples mikroregionu a zabíjačky mikroregionu. Na ples se domluví muzika a domluví se, v jakém to bude duchu. Každý rok se to koná v jiné vesnici v rámci mikroregionu. Někde bylo téma country, někde folklor. Letos se ples koná v Uhřicích a bude společenský. Je to tedy na každé obci, ve které se ples bude konat. Součástí je tombola. Ty zabíjačky se konají stejně jako plesy pokaždé v jiné obci. Jsou ale o tom, že si to organizují i platí starostové jednotlivých obcí sami.

7. Jaké komunikační prostředky jsou využívány k propagaci těchto událostí? Noviny, rádio, místní rozhlas, plakáty, sociální sítě.

8. Myslíte si, že se ve Vaší obci lidové zvyky a tradice spíše rozvíjí nebo dochází k jejich úpadku? Momentálně si myslím, že se rozvíjí, a to jen zásluhou vzniklého souboru Násedlováček. Myslím si, že když není ve vesnici takové těleso, tak se docela hůř žije. Děti se tam ale docela střídají, starší už nechtějí chodit, avšak mladší děti jsou zase přibírání. Tak doufám, že jim to vydrží. Co se týče hodů, některý ročníky jsou slabší nebo starší nechtějí chodit s mladšími a naopak. Ale můžu říct, že se vždy najdou stárci, co ty hody budou dělat.

9. Chtěl/a byste dodat cokoliv tématu? Myslím, že bylo vše řečeno.

Rozhovor s panem starostou obce Uhřice, Petrem Tihelkou

1. Jaké lidové zvyky a tradice se dodržují ve Vaší obci? Máme hody svatomartinské, pak máme malé hody, kateřinskou zábavu, masopust, pálení čarodějnic, živý betlém, besídky pro seniory, setkání u vánočního stromu. Co se týče pálení čarodějnic, dělali to ve více skupinách, každý si to dělal po svém. Snažíme se to teď centralizovat a čarodějnice teď pořádá sdružení Sportturist. Ti si zajistí odměny pro děti, pořádají tam ohňostroj atd. Co se týče masopustních občůzek, tak se to v poslední době zlepšilo. Vezmou si to na starost stárci a ostatní z obce se k nim mohou přidat. V noci z 30. dubna na 1. května mládež chodí po dědině a vápnem píší na silnice před domy nebo obecní úřad nějaké hlášky, moudra. Je to vtipná záležitost. Na svatomartinské hody se v pátek staví mája, v sobotu i v neděli je zábava. V neděli je vystoupení dětí, kdy se pak stárci dětem věnují při komářím sólu (tancování na dětské písničky). Teď bývá v pátek posezení v hospodě, někdy i s diskotékou. V pondělí nebo v úterý si pak stárci udělají v hospodě menší „dodělanou“. Co se týče vánočních zvyků, tak přes vánoční svátky děláme svěcení vína místních vinařů.

2. Které subjekty se podílí na uskutečňování těchto tradic? Tradičně si pořádání hodů střídají hasiči a fotbalisti. Jak jsem zmínil výše, pálení čarodějnic má na starosti

organizace Sportturist. Občas udělají taktéž nějaký košt pálenek. Například myslivecké sdružení se podílí na organizaci dne dětí.

3. Jak se obec finančně podílí na uskutečňování těchto tradic? Hasičům nebo fotbalistům dáváme na hody příspěvek 50 000 Kč. Za tento příspěvek mají zaplacenou kapelu a zbytek je v jejich režii. Co se týče i dalších lidových akcí, tak všechny spolky dostanou nějaký příspěvek, za který si už vše vyřídí.

4. Myslíte si, že některá z tradic nebo zvyků je typická pouze pro Vaši obec oproti dalším obcím ležících v mikroregionu Ždánicko? Myslím si, že právě svěcení vína v žádné jiné obci není. Místní vinaři dají vzorky vín, udělá se katalog, kde se nebuduje jako při klasickém velikonočním koštu, pouze se koštuje. Předseda vinařů pak zhodnotí vinařskou sezonu. Samozřejmě celá akce je pro veřejnost.

5. Můžete tuto tradici blíže specifikovat? viz otázka 4.

6. Existují ve Vaší obci regionální události, na kterých se podílí všechny nebo část obcí v rámci mikroregionu Ždánicko? Ples mikroregionu Ždánicko se každý rok koná v jiné obci v rámci tohoto mikroregionu. U nás se koná také. Program je na pořádající obci, někdy se tancuje v krojích beseda, někdy se jedná pouze o společenský ples, nikoliv krojovaný.

7. Jaké komunikační prostředky jsou využívány k propagaci těchto událostí? Každopádně webové stránky, informační kanál v obci, hlášení rozhlasu, zpravodaj, u mladších generací je to Facebook. Někdy se dává reklama nebo pozvánka na událost do města Kyjova, a Kyjov to pak zveřejní v místních novinách.

8. Myslíte si, že se ve Vaší obci lidové zvyky a tradice spíše rozvíjí nebo dochází k jejich úpadku? Myslím si, že se zvyky a tradice drží. Bylo období, kdy to trošku kleslo. Teď to má tendenci rostoucí. Momentálně se tady rozvíjí dětský folklorní kroužek, máme hodně dětí, takže to je pro obec dobré.

9. Chtěl/a byste dodat cokoliv tématu? Myslím, že vše podstatné bylo řečeno.

Rozhovor s panem místostarostou obce Žarošice, panem Ing. Jiřím Kacerem

1. Jaké lidové zvyky a tradice se dodržují ve Vaší obci? Pravidelně každý rok máme dětský krojovaný ples, trvá už 7 let. Tradiční je košt klobásek. Oblíbeným zvykem je masopustní obchůzka. Dříve bývala i zábava, to se nedodrželo. Dalšími tradicemi je pálení čarodějnic, košt vína. Největší událostí je zlatá sobota a císařské hody. Děláme taktéž kateřinskou zábavu nebo zpívání u betléma na Štěpána, kde mají děti vystoupení. Zavedli jsme taktéž vánoční koncert, který pořádá dětský folklorní soubor Laštověnka a mužský sbor ze Žarošic

2. Které subjekty se podílí na uskutečňování těchto tradic? Začnu těmi, kteří tam tradice a zvyky drželi dřív a drží doposud. Základním subjektem jsou tedy dobrovolní hasiči, kteří pořádají dětský krojovaný ples, hasičský krojovaný ples, masopustní obchůzku. I když tam přímo nevystupují, tak to alespoň podporují. Dalšími subjekty, které se zapojují je mužský pěvecký sbor a výše zmíněná Laštověnka.

3. Jak se obec finančně podílí na uskutečňování těchto tradic? Obec tradice podporuje tak, že na zkoušení máme volné prostory, nemusíme nic platit. Obec všechny subjekty podporuje dotacemi ať už na muziku, nebo na shánění krojových doplňků. Není to závratná částka, ale pokud člověk nemá šílené nápady a plány, tak je to dostačující. Obec připívá polovinou částky na muziku, zbytek si platí spolek.

4. Myslíte si, že některá z tradic nebo zvyků je typická pouze pro Vaši obec oproti dalším obcím ležících v mikroregionu Ždánicko? Určitě Zlatá sobota, košt klobásků nebo dětský krojovaný ples.

5. Můžete tuto tradici blíže specifikovat? Zlatá sobota je křesťanský svátek a pořádá se k výročí nalezení Panenky Marie a jejímu návratu do Žarošic. Je to akce, kdy se konají poutě do Žarošic, kdy poutníci chodí z blízkého i dalekého okolí do Žarošic pěšky. V dobách největší slávy se na Zlaté sobotě objevovalo i 10 000 lidí. V dnešní době je účast kolem 5000-6000 lidí. Co se týče koštu klobásků, tato akce je hodně navštěvována a je to něco jiného, lidem se to líbí. Návštěvníci nejsou pouze obyvatelé Žarošic.

6. Existují ve Vaší obci regionální události, na kterých se podílí všechny nebo část obcí v rámci mikroregionu Ždánicko? V první řadě je to ples mikroregionu Ždánicko, který se každý rok koná v jiné vesnici (v mikroregionu). U nás probíhá setkání mužských sborů z okolních vesnic. Na dětském krojovaném plese se účastní děti taktéž z okolních vesnic. Mohl bych zmínit taktéž košt vína.

7. Jaké komunikační prostředky jsou využívány k propagaci těchto událostí? Děláme plakáty, které se rozváží po okolí. Hlásíme to rozhlasem, ale v poslední době tím nejrozšířenějším prostředkem je podle mne Facebook.

8. Myslíte si, že se ve Vaší obci lidové zvyky a tradice spíše rozvíjí nebo dochází k jejich úpadku? Momentálně si myslím, že jsme v rozpuku. Tím, že se tam založila Laštověnka, tak děti mají příležitost kroj nosit vícrát, a vyplatí se ho tedy pořídit. Momentálně v obci nabylo více jak 20 dívčích krojů za poslední tři roky. Co se týče půjčování krojů, tak máme na obci pár krojů ženských, které využívají stárky na hody.

9. Chtěl/a byste dodat cokoliv tématu? Ne děkuji.

Rozhovor s panem místostarostou obce Ždánice, panem Mgr. Miroslavem Procházkou

1. Jaké lidové zvyky a tradice se dodržují ve Vaší obci? Počátkem každého roku probíhá ve Ždánicích plesové období, které je ukončeno fašankem, neboli masopustem a maškarní obchůzkou městem a pochováváním basy. Březen je ve znamení folklorního večera, který je ukázkou práce všech folklorních sborů a souborů působících ve Ždánicích. Vystoupí Ždáníčánek, Ždáníčan, Chasa ze Ždánic, Mužský sbor Ždánice, Ženičky, Dětská cimbálová muzika a cimbálová muzika Hradisko, která pak provází celý večer při besedě u cimbálu. Květen je ve znamení folkloru jednou za dva roky, a to když Mužský sbor pořádá dvoudenní Májovou veselici, kde se předvedou i hosté

z okolních obcí. V měsíci červnu pořádá Chasa ze Ždánic v zámeckém parku akci Písničky v trávě, jednou za dva roky i soutěž verbířů hanáckého Slovácka. Konec měsíce srpna je už několik let vyhraněn pro Zarážení hory, které pořádá Chasa ze Ždánic. V září pořádají Ženičky Setkání ženských sborů v areálu zámeckého sklepa. Ždánické hody, konající se druhý týden v říjnu, jsou císařské. Jedná se o třídní bujaré veselí, kterého se účastní všechny folklorní složky. Začínáme v pátek stavěním máje před kulturním domem, předáním Hodového práva prvnímu stárkovi, následně pokračuje Předhodová veselice. Sobotní ráno je ve znamení stárků, kteří s dechovou muzikou zvou občany Ždánic na hodové veselí, večer je hodová zábava se starými zvyky. V neděli vystoupí před kulturním domem Ždáničánek a průvodem se chodí ke stárkám, odpoledne pak hody končí předáním hodového práva starostovi města. Koncem měsíce listopadu Ženičky pořádají Kateřinskou zástěrkovou zábavu s dámskou volenkou. Začátkem měsíce prosince národopisný soubor Chasa ze Ždánic pořádá akci pod názvem Zapomenuté vánoční recepty s ochutnávkou a svěcení nového vína. V předvečer štědrého dne se každoročně celá obec setkává před městským úřadem, kde září vánoční strom a koná se zde akce Zpívání u vánočního stromu. Podává se svařák, čaj a občerstvení. Svátek svatého Štěpána je zasvěcen koncertu v místním kostele Nanebevzetí Panny Marie. K akcím, do nichž se zapojuje celá obec, patří pravidelně májové výstavy vín, košty štrůdlů, ochutnávky ovocných destilátů, gulášů, oblíbené jsou kulturně společenské akce občanského sdružení. Hojně navštěvované je každoroční setkání milovníků historických kol „Ždánický histopedál“.

2. Které subjekty se podílí na uskutečňování těchto tradic? Jedná se převážně o folklorní složky. Jak jsem zmínil v první otázce, jsou to Ženičky, Chasa ze Ždánic, mužský sbor a ve velké míře se zapojuje také obec.

3. Jak se obec finančně podílí na uskutečňování těchto tradic? Podstata je taková, že všechny spolky, ať už jsou folklorní nebo ne, jsou podporovány z rozpočtu města každý rok. Prostřednictvím veřejnoprávních smluv dostávají spolky finanční dotaci, v závislosti na množství jejich aktivit, počet členů, a to pak určí výšku dotace. A spolky jsou zase povinni na konci kalendářního roku tu dotaci vyúčtovat. Podporujeme tedy úplně všechny, jak jen můžeme. Když někomu chybí finance, mohou případně zažádat o doplnění toho rozpočtu a spousta těch akcí město financuje samo. Na hody ve Ždánicích dává město až 70 tisíc, financuje občerstvení, muziku apod. a folklorní soubor si shání jen víno, financuje si máje a věnce a vydělávají si ještě, že obchází s kasičkou obec a zvou na hody. Například ten Ždáničan dostává 30-40 tisíc na rok, ale využívají peníze například na soustředění nebo za účelem obnovení krojů. Takže hody financuje z 90% obec, stejně jako jiné folklorní akce jako Májová veselice, nebo folklorní večery.

4. Myslíte si, že některá z tradic nebo zvyků je typická pouze pro Vaši obec oproti dalším obcím ležících v mikroregionu Ždánicko? Určitě Májová veselice nebo setkání ženských pěveckých sborů.

5. Můžete tuto tradici blíže specifikovat? Co se týče májové veselice, motem slavnosti je setkávání všech obyvatel národopisné oblasti Ždánicka, kteří mají zájem nejen o minulost, o hodnoty, které po staletí vznikaly, ale zejména o budoucnost.

Zúčastněnými jsou dětské soubory, tanečníci, zpěváci. Součástí je průvod, stavění máje, výstavy, taneční zábavy nebo občerstvení.

6. Existují ve Vaší obci regionální události, na kterých se podílí všechny nebo část obcí v rámci mikroregionu Ždánicko? Ples mikroregionu nebo Májová veselice. Měl jsem ale do budoucna nápad, že by se mohly zavést sportovní hry mikroregionu, taková menší olympiáda. Takže uvidíme, jak to projde do budoucna.

7. Jaké komunikační prostředky jsou využívány k propagaci těchto událostí? Měsíčník ždánický zpravodaj, plakáty, rádio, místní rozhlas, webové stránky, turistické informační centrum (TIC), sociální sítě.

8. Myslíte si, že se ve Vaší obci lidové zvyky a tradice spíše rozvíjí nebo dochází k jejich úpadku? Když to posoudím z pohledu na jednotlivé folklorní složky ve Ždánicích. Někdo má progres, někdo je v krizi. Nikdy to není vyrovnané. Těžko se na to dá odpovědět, ale obecně si myslím, že lidové zvyky a tradice mají progres v každé obci. Tím, že pořád vznikají nové soubory, mužské nebo ženské pěvecké sbory, vznikají stále nové folklorní akce. Řekl bych, že na Ždánicku ale obecně i na Moravě zažívá folklor renesanci.

9. Chtěl/a byste dodat cokoliv tématu? Především musím podotknout, že fenoménem dneška je to, že lidé znovu začínají cítit potřebu se setkávat a hledat aktivní odpočinek pro sebe i své děti. Mnoho lidí opět život vnímá tak, že již nevidí jeho podstatu jen v práci a honbě za penězi. Aktivní odpočinek, možnost seberealizace, vzájemná setkávání, dobrá zábava, to vše jsou jedny z určujících ukazatelů kvality života, kterou si sami vytvářejí. Tam kde toto funguje, jsou lidé spokojenější a cítí daleko větší sounáležitost s místem svého žití, a právě proto by měli představitelé měst názorům a aktivitám svých občanů naslouchat. Já jsem přesvědčen, že podobný vstřícný postoj k občanským aktivitám převládá ve většině obcí a měst a je chvályhodné, když město tyto iniciativy podporuje a pomáhá při jejich rozvoji a realizaci.

Rozhovor s aktivním představitelem folkloru, panem Pavlem Zelinkou

1. Jaké lidové zvyky a tradice se dodržují ve Vaší obci? Občané podle naší obce mého názoru dbají na dodržování a udržování tradic a díky tomu obec kulturně žije. Při pohledu do našeho kalendáře zjistíme, že se pomalu každý měsíc koná v naší dědině nějaká akce, která úzce souvisí s lidovými zvyky a tradicemi. V našem rozhovoru vyberu ty nejdůležitější z nich. Na začátku roku, konkrétně 6. ledna, chodí tři králové po dědině a kreslí na dveře domů písmena K, M, B a příslušný rok (zkratky jmen tří králů). Svátkem tří králů končí Vánoce a začíná pro nás folkloristy oblíbená část roku, a to plesová sezóna. V obci se v plesové sezóně koná min. 1 ples, někdy se podaří i více z důvodu, že některé plesy jsou putovní a konají se na přeskáčku v okolních obcích. V případě krojového plesu se všichni krojováci (ať už domácí či přespolní) seskupí na slavnostní nástup, kde několikrát projdou sál za bouřlivého juchání. V průvodu vyniká krása a rozmanitost krojů. Poté si krojováci na okamžik sednou a už se pomalu chystají na tancování besedy. Beseda se u nás tancuje Česká nebo Moravská. Tento tanec není jednoduchý a je nutný jeho opakovaný nácvik min. měsíc předem. V roce 2017 se u nás bude po letech krojový ples konat dne 11. 2. a tímto bych chtěl Tebe

a ostatní známé pozvat na tuto slavnostní událost. Plesová sezóna končí tzv. ostatkami. Poté již následuje půst. Při ostatcích chodí občané převlečení v maskách po dědině a zvou na večerní zábavu. Většinou je doprovází dechová hudba (avšak ne celá, např. zpěvák chybí). Hasiči opráší svůj alegorický vůz alias trabant a jezdí s ním za zvuk sirén po dědině. Většina občanů maskám otevře, drobně je pohostí a přispěje na konání večerní zábavy. Pár let na zpět byl domluven harmonikář a členové mužského sboru tancovali tanec pod Šable. První člen nesl opravdovou šabli, na kterou mu občané připíchávali slaninu, špek či klobásy a zbylí členové s imitacemi šablí tancovali tento tanec. Tento zvyk se bohužel neujal, i když v některých obcích je velmi hojně dodržován. Problém vidím ve špatné organizaci, neboť se harmonikář shání na poslední chvíli, a jelikož hrají všichni harmonikáři po okolních ostatcích, je téměř nemožné nějakého sehnat. Večer poté probíhá soutěž o nejlepší masku. Po odmaskování probíhají ostatky obdobně jak ples až do půlnoci, kdy bývá pochovávaní basy. Po ukončení doby půstu přicházejí Velikonoce. Oproti ostatním dědinám jsme ochuzeni v období půstu o košty vína či gořalky, avšak košt probíhá na hody a na konci listopadu. Pálení čarodějnic se slaví 30. dubna příchod jara. Na hřišti se odpoledne udělá velká vatra, holky jsou převlečené za čarodějnice a pálí se symbolická čarodějnice. Těchto akcí se zúčastňují nejmladší z nás a jejich rodiče. Tato akce jde většinou mimo mě, tak již nevím, co bych o ní dále řekl. Před pár roky se v noci tajně chodívalo po dědině a před domy se na silnici vápnem psaly humorné texty, které vyplývaly z humorných a někdy i méně humorných události obyvatele toho domu. Od konce května se naše krojovaná chasa (i já, který se již v chase nenacházím) pomalu připravuje na svůj největší svátek a tím jsou svatojakubské hody, které se konají na konci července. Co mohou Želetice oproti ostatním dědinám v okolí – typicky Dražůvky či Násedlovice závidět je zpívání v kole, kdy se v pauze krojování i nekrojování sejdou do kolečka a společně zpívají hodové písně. U nás bohužel tato soudržnost není a zpívá se pouze tzv. sám za sebe. Poklidné září, říjen a listopad rychle uplynou a na konci listopadu se po skončení všech hodů v blízkém i dalekém okolí u nás koná svěcení mladých vín. Jedná se o košt mladých a svatomartinských vín. Program je obdobný tak, jak v pátek na hody s tím, že víno je žehnáno panem farářem. Posledním nejdůležitějším obdobím roku jsou Vánoce. Pár dní po skončení Vánoc se všichni obyvatelé sejdou dole naproti obchodu, kde si společně zazpívají vánoční koledy. Návštěvníky přivítá teplý čaj a svařák, který většinou dobře zahřeje, neboť bývá velká zima. První zazpívají děti z mateřské a základní školy, po nichž následuje mužský sbor, a nakonec ty nejznámější koledy si zazpívají všichni návštěvníci společně. Na ukončenou se zapálí slavnostní ohňostroj.

2. Které subjekty se podílí na uskutečňování těchto tradic? V naší obci se na uskutečňování akcí podílí všechny spolky v obci, obec sama i někteří snaživí občané. Jedná se o spolek Želeckých žen, mužského sboru, hasičů, myslivců, Sokola, zahrádkářů a krojové chasy.

3. Jak se obec finančně podílí na uskutečňování těchto tradic? Obec se na uskutečňování tradic zapojuje velkou finanční měrou. Na začátku roku každému spolku přispívá ze svého rozpočtu na jeho provoz, některé akce financuje sama jako např. hody a plesy.

4. Myslíte si, že některá z tradic nebo zvyků je typická pouze pro Vaši obec oproti dalším obcím ležících v mikroregionu Ždánicko? Na tuto otázku ti nedokážu odpovědět, neboť všechny obce v mikroregionu mají obdobné tradice, byť se liší termínem konání a programem.

5. Můžete tuto tradici blíže specifikovat? Viz otázka 4

6. Existují ve Vaší obci regionální události, na kterých se podílí všechny nebo část obcí v rámci mikroregionu Ždánicko? V našem mikroregionu je jedna událost, na které se podílejí všechny obce mikroregionu a tím je ples mikroregionu Ždánicka. Každý rok se tento ples koná v jiné obci tohoto mikroregionu. Ve většině případů bývá krojový, avšak podle aktuálních zpráv pořadatelské obce Uhřice bude tento ples 14. ledna příštího roku nekrojovaný, což je podle mě škoda, neboť se nebude tancovat beseda a nebudou se moc předvést hlavně naši nejmladší, kteří měli minulý rok velký úspěch na plese v Násedlovicích. Abych upřesnil, jednalo se o nejmladší krojované ze Žarošic.

7. Jaké komunikační prostředky jsou využívány k propagaci těchto událostí? Komunikační prostředky, které propagují události, jsou v dnešní době vylepování plakátů a cedulí, hlášení místního rozhlasu, reklama v rádiu a místní televizi, vyhazování pozvánek do schránek občanů a stále populárnější internet a sociální sítě.

8. Myslíte si, že se ve Vaší obci lidové zvyky a tradice spíše rozvíjí nebo dochází k jejich úpadku? Některé tradice v naší obci upadají, viz otázka číslo 1) u některých dochází k jejich rozvoji. Obecně ale lidé chodí stále méně na události konané v obci. Je to dáno více faktory, a to zejména stárnutím populace v obci, snižováním počtu obyvatel a také odcizením občanů v obci. Bohužel jsou také některé spolky mezi sebou rozhádané, a proto někteří členové nechodí na akce, které pořádají členové jiných spolků.

9. Chtěl/a byste dodat cokoliv tématu? Domnívám se, že vše podstatné, na co jsem si vzpomněl, již bylo řečeno. Rád bych, aby se občané mikroregionu Ždánicka více scházeli na společných akcích, kterých není za celý rok mnoho a aby těchto akcí bývalo přes rok více. Inspirací pro mě jsou například hody v Čejkovicích, kde na přespole jezdí hromadu krojovaných z okolních obcí.

Příloha C: Tabulka výsledků z rozhovorů

	Archlebov	Dambořice	Dražůvky	Lovčice	Násedlovice	Uhřice	Žarošice	Ždánice	Želetice
Vítání jara	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗
Hody	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Zpívání u vánočního stromu	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dožínky	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗
Košť klobásků	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗
1. máj kreslení vápnem	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✓
1. máj májky	✗	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗
Masopust, ostatky	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kateřinská zábava	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✗
Válení dýní - ostatky	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗
Petropavelské slavnosti	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗
Zarážení hory	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗
Zlatá sobota	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗
Mikuláš	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Pálení čarodějnic	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓
Pochováání basy – ostatky	✗	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✓	✓
Folklorní akce, plesy, soutěže aj.	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Pouť k červenému kříži	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Tři Králové	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Tanec pod Šable – ostatky	✗	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✓
Velikonoční pondělní „šlaháčka“	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Zelená – společné zvyky a tradice, oranžová – zvyky a tradice ve VĚTŠINĚ obcí, modrá – specifické tradice pro jednu konkrétní obec

Příloha D: Příloha fotografií

1. Setkání mužských pěveckých sborů v Želeticích

Zdroj: Želetické obrázky: online, 2014

2. Václavské hody v Dražůvkách

Zdroj: Obec Dražůvky: online, 2015

3. Pálení čarodějnic ve Ždánicích

Zdroj: Ždánice: online, 2015

4. Dožínky v Násedlovicích

Zdroj: Hodonínský deník: online, 2007

5. Tradiční pondělní skládka v Dambořicích

Zdroj: Šimon Luža, Dambořice

6. Zlatá sobota v Žarošicích

Zdroj: Žarošice: online, 2011

7. Hody v Archlebově

Zdroj: vlastní archiv

8. Ostatky v Uhřicích

Zdroj: Obec Uhřice: online, 2016

9. Zvaní na hody v Lovčicích

Zdroj: Mužský sbor Lovčice: online, 2015